

Katsaus veroparatiisien hyödyntämiseen osana verovälttelyä

Tinja Ranta

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Katsaus veroparatiisien hyödyntämiseen osana verovälttelyä

Tinja Ranta
Liiketalouden koulutus
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2018

Tinja Ranta

Katsaus veroparatiisien hyödyntämiseen osana verovälttelyä

Vuosi	2018	Sivumäärä	44
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena on ilmentää veroparatiisien käyttöä verosuunnittelussa sekä verovälttelyssä. Opinnäytetyössä selvitetään yleisimpien verotusta koskevien lakien ulottumisesta käytännön tilanteisiin, tutkitaan verovälttelyn menetelmiä sekä sivutaan myös kansainvälistä vero-oikeutta. Veroparatiisit ovat olleet pinnalla suurten tietovuotojen tultua ilmi vuosina 2016 ja 2017, jonka vuoksi opinnäytetyössä otetaan ajankohtaisesti huomioon myös niiden vaikutus veropoliittisiin toimenpiteisiin. Opinnäytetyön tavoitteena on hieman syventää lukijan yleistietoa koskien veroparatiiseja ja käsitystä niiden käytön laajuudesta ympäri maailmaa sekä esitellä sellaisia menetelmiä, joilla veroparatiisien käyttöä yritetään vähentää.

Opinnäytetyössä perehdytään ensin Suomen verojärjestelmään ja sen kautta veroparatiiseihin ilmiönä. Tämän jälkeen avataan hieman sitä, kuinka verokeitaita yleisimmin käytetään hyväksi, ja miten tällaisia toimia pyritään estämään poliitikkojen toimesta. Työssä esitellään myös EU-vero-oikeuden, verosopimusten sekä kansallisen lainsäädännön suhdetta toisiinsa. Olennainen kysymys onkin, onko kaikki veroparatiisitoimet automaattisesti laittomia tai epäeettisiä?

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä tutustutaan aluksi oikeudelliseen normihierarkiaan, joka johdattelee lukijaa verotusta koskevaan lainsäädäntöön. Lopuksi käydään yleisesti läpi vielä oikeustapauksen kautta väliyhteisölainsäädännön tulkintaa ja ongelmakohtia, joihin myös lainsäädäntömuutoksilla pyritään vaikuttamaan.

Keskeisimpinä huomioina voidaan todeta, että tietojenvaihtosopimukset ovat kohentaneet mahdollisuuksia veroparatiisien käytön jäljittämiseen verosopimusten rinnalla. Myös EU-oikeuden ja verosopimusten etusijaperiaate kansalliseen lainsäädäntöön nähden on merkittävä huomio kansainvälistä verotusta selvitetessä.

Asiasanat: veroparatiisi, tietojenvaihtosopimus, verosopimus, EU-vero-oikeus

Tinja Ranta

Overview into the use of tax havens as a part of avoiding taxes

Year	2018	Pages	44
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to consider the usage of tax havens as a part of tax planning and tax avoidance. The thesis considers the extent of the most usual tax laws in practical situations, examines methods of tax avoiding and goes through some international tax jurisprudence. Tax havens have been in the news since the huge data leaks came out in 2016 and 2017, and therefore this thesis considers their impact on political actions. The aim of the thesis was to deepen the general knowledge concerning tax havens and apprehension about the extent of tax havens' usage all over the world. The thesis also introduces some methods that have been used to decrease tax havens.

Firstly the thesis looks into the Finnish tax system and then to tax havens as a phenomenon. After that the thesis expands on how tax havens are usually taken advantage of, and how politicians attempt to prevent that. The thesis explains also the relationships of EU tax law, tax agreements and national legislation. An essential question is, is every deposit made in a tax haven region illegal or unethical?

At the beginning of the theoretical framework the juridical hierarchy is considered which then leads the reader towards the legislation of taxes. At the end of the thesis there is an interpretation and consideration of the complexity of the Act on the Taxation of Shareholders in Controlled Foreign Companies through cases in which they are trying to find solutions through the modification of the law.

Observation, agreements on tax information, as well as tax agreements, have improved the abilities to track the usage of tax havens. Also, significantly observation is important when solving international taxation and the principle of priorities in relation to EU tax law and tax agreements compared to national legislation.

Keywords: tax haven, agreement on tax information, tax agreement, EU tax

Laki- ja lyhenneluettelo

EU	Euroopan unioni
HE	Hallituksen esitys
ICIJ	International Consortium of Investigative Journalists
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
KVL	Keskusverolautakunta
Mom.	Momentti
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organisation for Economic Cooperation and Development)
PL	Suomen perustuslaki 731/1999
RL	Rikoslaki 39/1889
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
TVL	Tuloverolaki 1535/1992
VKL	Veronkantolaki 769/2016, kumottu 1.11.2019 alkaen veronkanta- lailla 11/2018
VM	Valtiovarainministeriö
VML	Laki verotusmenettelystä 1558/1995
VTL	Verontilityslaki 532/1998
VYL	Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 1217/1994
YTJL	Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Verotusjärjestelmä Suomessa	8
3	Veroparatiisit ilmiönä.....	12
4	Mekanismit.....	13
4.1	Laillinen vai laitton verojärjestely.....	14
4.2	Holdingyhtiöt	17
5	Veroparatiisien mahdollistajat.....	18
6	Toimet harmaata taloutta vastaan.....	19
6.1	Verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön suhde	20
6.2	EU-säätely ja kansallinen lainsäädäntö.....	22
6.2.1	Vero- ja tietojenvaihtosopimukset.....	24
6.2.2	Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta	25
6.3	Veroparatiisien käytön jäljittäminen.....	27
7	Case Nordea	28
8	Muita merkittäviä tapauksia.....	32
9	KHO: 2011:42.....	33
10	Johtopäätökset	36
	Lähteet	38
	Kuviot	44

1 Johdanto

Opinnäytetyö sai alkunsa tutkimalla veroparatiiseihin suunnattuja valuuttavirtoja sekä toisaalla menetettyjä verovaroja. Opinnäytetyössä luodaan katsaus siihen, kuinka veroparatiisit käytännössä toimivat ja kuinka lainsäädännöllä pyritään vaikeuttamaan niiden käyttöä. Opinnäytetyön aihe rajattiin kansallisen lainsäädännön lisäksi EU-oikeuteen ja sen vaikutuksiin kolmansissa maissa. Aihe itsessään on ollut ajankohtainen viimeistään vuodesta 2016, kun ensimmäinen valtava tietovuoto paljastui. Edelleen ympäri maailmaa yritetään kehittää keinoja välttää verovarojen siirtyminen vastikkeetta maasta toiseen. Opinnäytetyön pääpaino on vero-oikeuden säännöksissä sekä itse ilmiössä, jota käsitellään myös työn loppupuolella esitellen muutamia tunnettuja tapauksia.

Opinnäytetyössä nojaututaan pääosin aiheeseen liittyvään lainsäädäntöön, joihinkin hallituksen esityksiin ja valtiovarainministeriön asetuksiin sekä kirjallisuuteen, joka koskettaa kansainvälistä vero-oikeutta. Ilmiöstä on etsitty paljon tietoja myös lehdistä ja internet -artikkeleista, jotta otanta olisi mahdollisimman laaja ja tuore. Myös oikeuskäytäntöä on käytetty tuomaan perspektiiviä lainsäädännön soveltamiseen käytännössä. Oikeuskäytäntöä reflektoiva tapaus on valittu opinnäytetyöhön, jotta voidaan havainnollistaa sanamuotojen merkitys lainsäädäntöä tulkittaessa sekä normiston toisiaan tukeva vaikutus.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pitää sisällään juridista normihierarkiaa, verovelvollisuutta Suomessa ja ulkomailla, vero-oikeutta sekä verotusta koskevia sopimuksia. Tässä työssä keskeisiä ovat laki verotusmenettelystä (1558/1995), veronkantolaki (11/2018), verontilityslaki (532/1998) ja tuloverolaki (1535/1992). Lisäksi opinnäytetyössä tutustutaan kansainväliin verosopimuksiin ja tietojenvaihtosopimuksiin sekä tarkastellaan niiden merkitystä harmaan talouden torjumisessa. Tähän liittyy olennaisesti myös useiden maiden kanssa sidotut kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevat sopimukset, jotka perustuvat lakiin kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta (1552/1995). Lisäksi työssä tutustutaan oikeustapauksen kautta lakiin ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta (1217/1994). Työssä sivutaan myös lakia harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) harmaan talouden käsitettä määriteltäessä, ja kuten kaiken kansallisen lainsäädännön, myös tämän työn pohjalta löytyy Suomen perustuslaki (731/1999). Tietoperustojen tarkoituksena on johdattaa lukijaa loogisesti kokonaisuuden läpi herättäen syvempiä kysymyksiä ja ajatuksia aiheesta. Opinnäytetyötä voidaan pitää läpileikkauksena ilmiöön, jota tutkitaan tässä työssä oikeuspoliittisesta näkökulmasta.

Opinnäytetyön tarkoitus on perehtyä veroparatiiseihin enemmän poliittisen näkökannan kautta. Opinnäytetyössä esitellään veroparatiisit sellaisesta näkökulmasta, jonka media seuraajilleen antaa ja perustellaan tutkittavaa tietoa lainkohdittain. Tarkoituksena oli luoda

oikeudellispoliittinen katsaus veroparatiiseihin, niiden käyttöön sekä siihen, kuinka ilmiö näyttäytyy koko muulle maailmalle.

Opinnäytetyön aihe on rajattu siten, että ulkopuolelle on jätetty Finanssivalvonnan toimiala, toiminta ja tavoitteet sekä ylikansalliset normistot, jotka koskevat pääosin Euroopan unionin ulkopuolisia maita. Myös esimerkiksi automaattinen tiedonvaihto G20 & G8 maiden välillä sekä FACTA-sopimukset ovat tarkoituksella jätetty katsauksen ulkopuolelle. Tämä johtuu pääosin siitä, että EU-oikeus, valtiosopimukset ja kansallinen lainsäädäntö ovat pääosassa verolainsäädäntöä tulkittaessa, eikä koettu tarpeelliseksi laajentaa aihealuetta sen enempää.

2 Verotusjärjestelmä Suomessa

Verovelvollisuus voidaan jakaa yleiseen verovelvollisuuteen ja rajoitettuun verovelvollisuuteen (TVL 9 §). Näiden otsikoiden alla asiaa voidaan tarkastella joko henkilön, tai vaihtoehtoisesti yhteisön näkökulmasta. Henkilön yleinen verovelvollisuus tarkoittaa pääsääntöisesti sitä, että henkilö on verovelvollinen Suomeen koko maailmanlaajuisista tuloistaan sekä varallisuudestaan, jos hän on Suomen kansalainen, hänellä on varsinainen asunto ja koti Suomessa tai jos hän on oleskellut Suomessa jatkuvasti vähintään kuuden kuukauden ajan. Mikäli Suomen kansalainen on kuitenkin ollut poissa Suomesta yli 3 vuoden ajan, hänen ei enää katsota asuvan Suomessa ja siten olevan verovelvollinen Suomeen (TVL 2 luku 11 §). Henkilön rajoitettu verovelvollisuus tarkoittaa verovelvollisuutta ainoastaan Suomesta saaduista tuloista ja varallisuudesta (TVL 10 §). Tällöin henkilöllä ei tarvitse olla varsinaista asuntoa tai kotia Suomessa, eikä hänen ole täytynyt oleskella Suomessa jatkuvasti yli kuutta kuukautta ollakseen rajoitusti verovelvollinen. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun ulkomaalainen henkilö on Suomessa töissä.¹

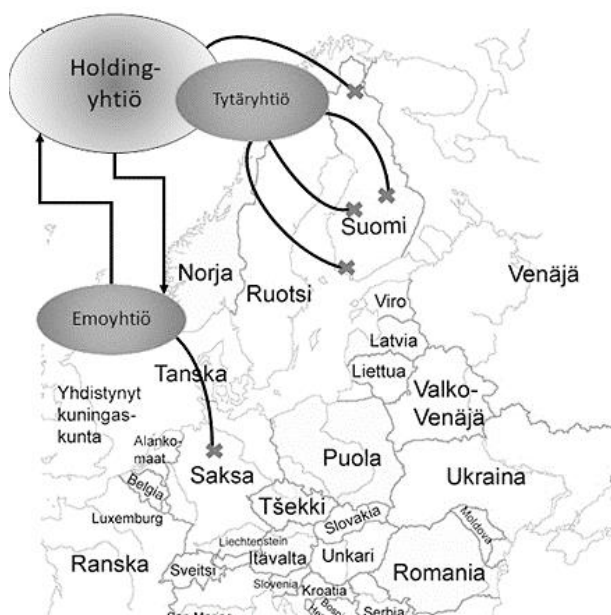
Pääsääntö on, että yhteisöt ovat yleisesti verovelvollisia Suomeen, mikäli yhteisön rekisteröinti-, päätoimi- tai johtopaikka sijaitsee Suomessa ja yhteisö on perustettu yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) vaatimusten mukaan. Tuloverolain 2 luvun 3 § mukaan yhteisöiksi luetaan valtio ja sen laitokset, kunnat ja kuntayhtymät, seurakunnat ja muut uskonnolliset yhdyskunnat, osakeyhtiöt, osuuskunnat, säästöpankit, sijoitusrahastot, yliopistot, keskinäiset vakuutusyhtiöt, lainajyvästöt, aatteelliset tai taloudelliset yhdistykset, säätiöt ja laitokset, ulkomaiset kuolinpesät sekä muut edellä mainittuihin yhteisöihin rinnastettavat muut oikeushenkilöt tai erityiseen tarkoitukseen varatut varallisuuskokonaisuudet. Mikäli yhteisö on niin sanottu ”kaksoisasuja”, mahdolliset verosopimukset määrittelevät tarkemmat käytännöt.

---

¹ Verohallinto 2014.

Tällainen tilanne voi tulla, jos esimerkiksi emoyhtiö sijaitsee Saksassa ja emoyhtiölle on perustettu sellainen holdingyhtiö Suomeen, joka valvoo emoyhtiön tytäryhtiöitä Suomessa.²

Kuvio 1: Esimerkki monimutkaisista omistusrakenteista.

Rajoitettu verovelvollisuus koskee kaikkia loppuja yhteisöjä, jotka eivät ole yleisesti verovelvollisia Suomeen. Näin ollen näiden yhteisöjen tulee maksaa verot Suomeen henkilöiden tavoin vain Suomesta saaduista tuloista, kuten palkasta tai suomalaisen osakeyhtiön maksamasta osingosta (TVL 10 §). Jos kuitenkin yhteisölle muodostuu Suomeen kiinteä toimipaikka, tulee verot maksaa kaikista toimipaikkaan liittyvistä tuloista, olivat ne sitten ulkomailta tai Suomesta saatuja (TVL 9.3 §). Korkein oikeus on esimerkiksi ratkaisussaan KKO: 2017:98 Dnro. R2015/173 pohtinut sitä, mikä loppujen lopuksi muodostaa yhtiölle kiinteään toimipaikan tiettyyn valtioon, ja kuinka verotusvastuu jakautuu eri tavoin, jos johonkin yhtiön toiminta-alueista on syntynyt kiinteä toimipaikka.

Viitaten valtioneuvoston asetukseen valtiovarainministeriöstä (610/2003) sekä lakiin verohallinnosta (503/2010) 2 §, verotusta säätelevät lait valmistelee valtiovarainministeriö ja verohallinnon on suoritettava valtiovarainministeriön sille antamat tehtävät. Kuten aiemmin mainittu, jokainen Suomessa asuva henkilö sekä taloudellista yritys- tai yhteisötoimintaa Suomessa harjoittava taho on jollakin tapaa verovelvollinen Suomeen. Suomessa tuloverotus on progressiivista, mikä tarkoittaa sitä, että veroa pyritään keräämään suhteellisesti saman

² Verohallinto 2002.

verran kaikilta. Periaatteessa tämä tarkoittaa sitä, että suurempituloiset maksavat veroja luonnollisesti enemmän kuin pienempituloiset. (TVL 124 §.)

Verohallinto on veloitettu pitämään kirjaa kaikista kerätyistä ja palautetuista veroista sekä muista suorituksista veronkantolain (11/2018) 1 luvun 10 § nojalla. Kyseinen laki tulee voimaan 1.11.2019, mutta siihen asti aiemmin säädetyssä veronkantolaissa (769/2016) säädetään samasta aiheesta 1 luvun 6 §:ssä. Kerättyjä veroja käyttöönsä saavat valtion lisäksi kaikki Suomen kunnat, evankelisluterilaiset ja ortodoksiset seurakunnat sekä Kela. (VTL 1 §.) Saatuja verovaroja edellä mainitut tahot pyrkivät käyttämään yhteiseen hyvään. Esimerkiksi vuonna 2016 verojen tilitys jakautui seuraavasti:

Sosiaaliturva (46%), yleinen julkishallinto (14%), terveydenhuolto (13%), koulutus (11%), elinkeino- ja liikennejärjestelyt (8%), puolustus ja yleinen järjestys (4%) sekä muut (4%). Viimeksi mainittuihin kuuluvat esimerkiksi ympäristönsuojelu sekä kulttuuri- ja virkistystoiminta.³ Verohallinto ja Tulli toimivat verotusta toimeenpanevina eliminä. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi kerää ajoneuvoveron erikseen itsenäisesti.⁴

Verot voidaan karkeasti jakaa kahteen osaan myös siten, että puhutaan välittömistä ja välillisistä veroista. Välittömiä veroja ovat esimerkiksi pääomatulo- ja ansiotulovero (TVL 1 luku 29 § 2 mom.), ja ne peritään suoraan verovelvolliselta, esimerkiksi palkanmaksun yhteydessä. Välilliset verot jäävät puolestaan viimekädessä lopputuotteen käyttäjän maksettavaksi, eikä esimerkiksi kulutustavaraa ostava henkilö välttämättä ymmärrä maksavansa ostamistaan hyödykkeistä veroa, koska useimmiten veron osuus on jo lisätty hintoihin.⁵ Tällaisia välillisiä kulu- tusveroja ovat esimerkiksi arvonlisävero sekä erilaiset valmisteverot (Arvonlisäverolaki 1501/1993, valmisteverolaki 182/2010).

Verotuet ovat poikkeuksia normaalin verojärjestelmän perusrakenteeseen, ja niiden tarkoitus on tukea jotakin tiettyä verovelvollisryhmää. Verotuilla tähdätään kasvuun ja työllisyyden edistämiseen. Elinkeinoelämässä verotukiin oikeutetut ryhmät voivat saada verotukia erilaisissa muodoissa, joita ovat vähennykset, hyvitykset, verovapaudet, alennetut verokannat ja veronmaksua lykkäävät säännökset.⁶ Tukien kautta menetettyjen verotulojen yhteismäärää on hankalaa laskea kokonaisuudessaan, sillä saatavilla olevat tietoaineistot ovat puutteellisia.⁷

---

³ Veronmaksajat 2018.

⁴ Valtiovarainministeriö.

⁵ Valtiovarainministeriö.; Lakivälitys.

⁶ Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2018.vero

⁷ Valtiovarainministeriö.

Kun kuullaan puhuttavan veronhuojennuksista, tarkoittaa se verosta vapauttamista. Verosta vapauttamisesta on säädetty veronkantolain 8 luvussa. Verosta vapauttamisen voi saada vain erittäin poikkeuksellisista syistä. Veronhuojennusta voi hakea veron tai viivästysseuraamusten maksamiseen, mikäli henkilön maksukyky on olennaisesti heikentynyt esimerkiksi sairauden, työttömyyden, elatusvelvollisuuden tai muun erityisen syyn takia (VKL 47 §). Vapautuksen myöntäminen kuuluu verohallinnolle vain niistä veroista, jotka kuuluvat valtiolle, esimerkiksi valtion tuloverosta sekä perintö- ja lahjaverosta. Kunnallisveroa, kiinteistöveroa ja sairausvakuutusmaksua koskevat hakemukset ratkaisee kunta, ellei se ole siirtänyt toimivaltaansa verohallinnolle. Myös auto- ja valmisteveroa koskevat veronhuojennushakemukset käsitellään verohallinnossa, vaikka verotuspäätöksen olisikin tehnyt Tulli.⁸

Siitä huolimatta, että EU:n talousalueella verotusta on pyritty yhtenäistämään, jäsenvaltioilla on merkittävä autonomia oman verotuksensa suhteen.⁹ Suomen kokonaisveroaste, eli julkisen sektorin keräämien pakollisten verojen ja maksujen osuus kokonaistuotannosta, on yksi OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) -maiden korkeimpia. Vuonna 2016 Suomessa luku oli 44,1%, kun samana vuonna OECD-maiden kokonaisveroasteen keskiarvo oli 34,3%.¹⁰ Veroasteen vaihteluun vaikuttavat niin suhdannekehitys kuin veropolitiikan järjestelytkin.¹¹

Kansainvälinen vero-oikeus käsitteenä on osa kansallista oikeutta, mutta siinä säädetään valtion rajat ylittävästä verotuksesta. Valtion rajat ylittävissä vero-oikeudellisissa asioissa normistopohjana käytetään valtion sisäistä lainsäädäntöä, valtioiden välisiä verosopimuksia sekä Eurooppa-vero-oikeudellisia normeja.¹² Ylikansalliset normit puolestaan pitävät sisällään perustamissopimukset, EY:n toimielinten antamat säännökset, oikeuskäytännöt sekä yleiset oikeusperiaatteet. Ylikansalliset normit voidaan jakaa primäärioikeuteen ja sekundäärioikeuteen, joista ensimmäiseen kuuluu edellä mainitut perustamissopimukset sekä niihin rinnastettavat jäsenvaltioiden sopimukset, ja jälkimmäinen kattaa EY:n toimielimille luotetun lainsäädäntövallan nojalla annetut asetukset, direktiivit ja päätökset.¹³

---

⁸ Verohallinto 2017.

⁹ Valtiovarainministeriö.

¹⁰ Veronmaksajat 2018.

¹¹ Valtiovarainministeriö.

¹² Vapaavuori 2003; 10,13,15.

¹³ Vapaavuori 2003, 16.

3 Veroparatiisit ilmiönä

Veroparatiiseista voidaan käyttää myös nimitystä verokeidasvaltio tai salaisuusvaltio. Näille valtioille tai alueille yhteistä on se, että niissä on alhainen tai nolloverotus, tiukka pankkisalaisuus eikä toimintaa voida muutenkaan pitää läpinäkyvänä. Toisin sanoen veroparatiisit myyvätkin tärkeimpänä tuotteenaan salaisuutta, eivätkä ne siksi mielellään solmi tietojenvaihtosopimuksia muiden valtioiden kanssa. Mikäli veroparatiiseja tarkastellaan laajassa käsitelyksessä, on veroparatiisi maa tai alue, jossa lait sallivat tietynlaisen verosuunnittelun, verojen minimoinnin, veronkierron ja maata tai aluetta käytetään toisessa maassa kannettavien verojen välttelyyn.¹⁴ Veroparatiisimaita on kymmeniä, mutta tunnetuimpina voidaan mainita esimerkiksi Panama, Caymansaaret sekä Luxemburg.¹⁵

Pelkästään se, että tiettyyn maahan on saatu aikaiseksi kilpailukykyinen ja yrityksiä puoleensa vetävä verolainsäädäntö, ei anna aihetta luokitella valtiota veroparatiisiksi. Euroopassa tämänkaltaisiksi maiksi voidaan luetella esimerkiksi Irlanti, Hollanti sekä Belgia, jotka ovat toisinaan tuotu esiin virheellisessä asiayhteydessä nimenomaan veroparatiiseihin viitaten. Tätä selittää osaltaan se, että Belgiassa ja Hollannissa on huomattavasti korkeampi yhteisöverokanta kuin esimerkiksi Suomessa. Korkeampi yhteisöverokanta tarkoittaa käytännössä sitä, että näissä maissa on enemmän yhteisöveroa maksavia tahoja (osakeyhtiöitä, osuuskuntia sekä muita tahoja), jotka maksavat kyseisen veron tuloksestaan, jolloin veroja kerätään laajemmalla maksajakunnalla, jonka johdosta maksettava veron määrä on tällöin jokaiselle taholle suhteessa pienempi. Hollannissa ja Belgiassa on lisäksi erilaisia kohdennettuja veronhuojennuksia, kuten Hollannin patenttiboksi, joka on nimenomaisesti innovaatiotuloja koskeva veronhuojennus. Irlannissa verokanta on yleisesti matala, eikä varsinaisia huojennuksia juuri ole. Edellä mainittujen maiden verojärjestelmät ovat joka tapauksessa Euroopan unionin hyväksymiä.¹⁶

Veroparatiisit ovat olleet yhä enemmän julkisuudessa viime vuosina. Monikansalliset yritykset hyödyntävät veroparatiiseja verosuunnittelussaan yhä useammin ja aggressiivisemmin. Näiden maiden joukossa on myös monia tunnettuja yrityksiä. Veroparatiisivaltiot ja -alueet ovat todellinen haitta verotuksen oikeudenmukaisuuden toteutumiselle. Veroparatiisit eivät kuitenkaan ole uusi ilmiö, vaan alueita on hyödynnetty jo pitkään, mutta vasta viime vuosina niistä on kiinnostuttu enemmän muun muassa eri tiedotusvälineiden ja kansalaisjärjestöjen toimesta. Vuosien 2008-2009 Finanssikriisin seurauksena monet poliitikot havahtuivat

---

¹⁴ Knuutinen 2017, 137.

¹⁵ Tolvanen 2016.

¹⁶ Elinkeinoelämän keskusliitto.

veroparatiisitodellisuuteen ja käynnistivät sellaisia hankkeita, joiden avulla paratiiseihin vuotavat verohanat saataisiin suljettua.¹⁷

Veroparatiiseja hyödyntämällä monikansalliset yhtiöt hakevat usein verosäästöjä sekä liiketoimintansa kannalta verotehokkaita ratkaisuja. Tällaisten yhtiöiden toimet ovat kuitenkin harvoin lain vastaista, mutta silloin kun toimintaa ei voida pitää myöskään oikeudenmukaisena tai reiluna, puhutaan aggressiivisesta verosuunnittelusta. Vaikka veroparatiisivaltioon sijoittautuminen tai sen kautta sijoittaminen ei käytännössä ole vielä lain vastaista, tulisi kaikki ilmoittamisvelvollisuuden alaiset tiedot eli varallisuus ilmoittaa verohallinnolle. (VML 2 luku 7 §.) Usein tietoja kuitenkin jätetään ilmoittamatta tai salaillaan mittavamman edun toivossa, jolloin kyseessä on jo rangaistava vilpillinen tai rikollinen menettely.¹⁸

4 Mekanismit

Kansainväliset pankit ovat pöytälaatikkoyritysten perustajayhtiöiden kanssa avainasemassa, kun tarkastellaan veroparatiisien toimintamahdollisuuksia. Yksi pinnalla olleista pankeista on sveitsiläinen Credit Suisse, joka auttoi yhdysvaltalaisia asiakkaitaan veronkierrossa merkittävästi. Kyseinen pankki muun muassa neuvoi asiakkaitaan, kuinka veronkierto kannattaa toteuttaa sekä väärensi Yhdysvaltojen verottajalle lähetettäviä tiliotteita ja asiakirjoja. Lisäksi pankin toimesta perustettujen offshore- eli kuoriyhtiöiden (myös postilaatikkoyritys) avulla huijattiin Yhdysvaltain verottajaa olettamaan, että rahaliikenne Sveitsiin koski liiketoimintaa, vaikka näin ei todellisuudessa aina ollut. Myös yhtiöiden johtajat ja varallisuuden tosiasialliset omistajat piilotettiin merkitsemällä asiakirjoihin väriä henkilöitä. Pankki myönsi myöhemmin, että sillä oli asiakkaita Yhdysvalloista lähes 22 000 kappaletta ja näiden yhteenlaskettu varallisuus lähenteli jopa yhdeksää miljardia euroa. Tästä kaikesta Credit Suisse on velvoitettu maksamaan Yhdysvalloille korvauksia yli 2 miljardia euroa tämän myönnettyä toimineensa edellä kuvatulla tavalla.¹⁹

Toisena esimerkkinä mainittakoon tapaus, jossa Yhdysvaltain nykyään jo entinen presidentti Barack Obama viittasi ennen presidenttikauttaan vuonna 2008 tammikuussa pitämässään puheessa maailman suurimpaan toimistorakennukseen Caymansaarilla. Kyseisessä kuuluisassa toimistotalossa, Ugländ Housessa, oli tuolloin rekisteröityneenä jopa 20 000 yhtiötä. Caymansaarten rahoitusmarkkinaviraston johtaja viittasi Obaman puheeseen muutama viikko tämän jälkeen vain tuodakseen ilmi, ettei Ugländ House ole lähelläkään maailman suurinta

---

¹⁷ Knuutinen 2017, 136.

¹⁸ Knuutinen 2017, 139.

¹⁹ Hänninen 2016.

toimistorakennusta tai edes suurinta verohuijausta, ja että Yhdysvaltain sisäisessä veroparatiisissa, Delawaren osavaltiossa, on vastaavanlainen toimistorakennus, josta käsin toimii joidenkin selvitysten mukaan jopa lähemmäs 300 000 yritystä.²⁰

4.1 Laillinen vai laitton verojärjestely

Maailmassa on monia sellaisia yrityksiä, joiden pääsääntöisenä toimena on vain ja ainoastaan perustaa ja myydä niin sanottuja pöytälaatikkoyrityksiä toisille yhtiöille, jotta ostajayhtiöt voisivat toimia sen maan verolainsäädännön mukaan, johon myyty pöytälaatikkoyritys on rekisteröity. Tällainen on esimerkiksi Delawaren osavaltiossa, osoitteessa Orange Street 1209, Wilmington sijaitseva Corporation Trust Company. Ylen selvityksen mukaan edellä mainitussa osoitteessa sijaitsee yli 200 suomalaisyritysten tytäryhtiötä. Emoyhtiöt johtavat Yhdysvaltojen toimintojaan Delawaren osavaltion kautta juurikin alhaisen verotuksen vuoksi.²¹

Suomessa veroprosentti on useita maita korkeampi ja siitä syystä useat yritykset pyrkivät ennakoiden minimoimaan verotustaan. Toimintaa kutsutaan myös verosuunnitteluksi. Keinot välillä ja minimoida kannettavia veroja voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri ryhmään:

- 1) Veropetokset, jotka ovat poikkeuksetta laittomia (RL 39/1889 29 luku).
- 2) Aggressiivinen verosuunnittelu ja veropakoilu, jotka ovat laillisia toimia, mutta tarkoitukseltaan rikkoo lain henkeä. (VML 28 §)
- 3) Verosuunnittelu, joka on laillista.

Esimerkiksi sisäisten ostojen avulla monikansallinen yritys voi siirtää omia varojaan maasta toiseen, jolloin kyseessä on siirtohinnoittelu. Konsernin tytäryhtiöiden välisissä kaupoissa voidaan muuttaa hintoja siten, että korkean verotuksen maissa kaupasta syntyy mahdollisimman paljon kuluja²², jolloin suurimmat verot maksetaan sille valtiolle, jossa veroprosentti on matala.²³ Vaikka siirtohinnoittelussa tulisi lähtökohtaisesti käyttää pohjana vallitsevaa markkinahintaa, ei hinnoittelulle aina löydy yksiselitteistä markkinaehtoista mallia.²⁴

OECD on laatinut siirtohinnoittelusta omat ohjeensa minimoidakseen hinnoittelusta aiheutuvia tulkintaerimielisyyksiä. Myös useat valtiot kiinnittävät yhä enemmän siirtohinnoitteluun

---

²⁰ Hänninen 2016.

²¹ Hänninen 2016.

²² Kosonen 2016.

²³ Järvikare 2014.

²⁴ Järvikare 2014.

huomiota sen laajuuden vuoksi vähentääkseen tavoitteellista veronkiertoa. Lähtökohtaisesti kaikki konserniyhtiöiden väliset liiketoimet ovat verotuksellisen arvioinnin kohteena siirtohinnoittelussa. Tällaisia liiketoimia ovat esimerkiksi rahoitus sekä tavaroiden ja palveluiden sisäinen kauppa.²⁵ Verotusmenettelylain 31 §:ssä säädetään menettelytavoista, joiden mukaisesti kohdellaan yhtiöitä, joita epäillään vilpillisestä siirtohinnoittelusta.

Siirtohinnoittelun verotuksessa on lähtökohtaisesti vain yksi voittajavaltio. Vaikka kokonaistalossa verotettava määrä pysyisi samana, sen jako valtioiden kesken voi muuttua ja tällöin toiselle valtiolle kanavoituvat verotulot ovat toiselta valtiolta automaattisesti pois.²⁶ Riskinä siirtohinnoittelussa on myös se, että tulo verotetaan molemmissa maissa erikseen. Jotta kaksinkertaista verotusta ei pääsisi tapahtumaan, on Suomen kansalliseen lainsäädäntöön säädetty laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta (1552/1995).

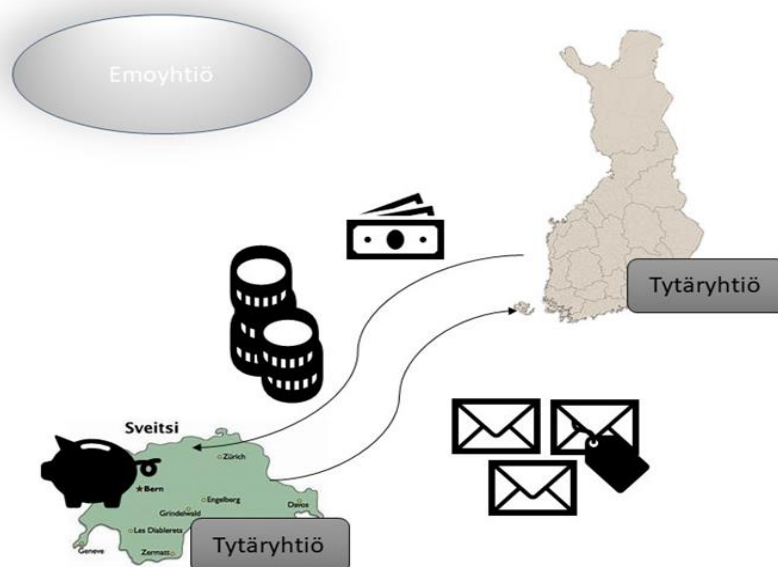
Kuten aiemminkin mainittu, yrityksen verotusta voidaan minimoida myös laina- ja korkojärjestelyillä. Esimerkiksi konsernin sisäisillä lainoilla voidaan keinotekoisesti ohjata korkotuotot korkean verotuksen maissa sijaitsevista yhtiöistä veroparatiisimaihin sijaitseviin yhtiöihin, joissa näiden tuottojen verotus on alhaista tai lähes olematonta. Lisäksi joissakin maissa vieraasta valtiosta nostetun lainan korkokustannukset ovat verovähennyskelpoisia, jolloin yritykselle käteen jäävä osuus on edelleen merkittävämpi. Jotta kuvio olisi selkeämpi, voidaan kuvitella seuraavanlainen tilanne. Kun konsernin veroparatiisissa sijaitseva tytäryhtiö lainaa rahaa korkean verotuksen maassa sijaitsevalle tytäryhtiölle korkealla korolla, korkean verotuksen maan yhtiö maksaa lainaa paljon suuremman määrän takaisin, kuin mitä se alun perin lainasi. Tällöin korkean verotuksen maassa sijaitsevan yhtiön varat hupenevat, ja näin saadaan siirrettyä varoja verovapaasti veroparatiisimaahan.²⁷

---

²⁵ Verohallinto 2016.

²⁶ Järvikare 2014.

²⁷ Vartiala 2018.

Kuvio 2: Varojen siirtyminen korkean verotuksen maasta paratiisiin.

Verosuunnittelussa on kyse siitä, että yritys tai varakas yksityishenkilö hyödyntää toisen maan kilpailukykyistä verolainsäädäntöä itselleen parhaaksi katsomallaan tavalla, kuitenkin lain sallimissa rajoissa. Monikansallisten yritysten harjoittama varojen siirto omasta yhtiöstä toiseen vain verotuksen vuoksi voidaan kuitenkin katsoa keinotekoiseksi menettelyksi, ja mitä suuremmiksi siirrettävät varat kasvavat, sitä aggressiivisemmäksi menettely voidaan katsoa, vaikkei valtio, jonne varoja siirretään, olisikaan varsinainen veroparatiisi. Yhtiöllä tulee olla varojen siirrolle liiketaloudelliset perusteet, jottei menettelyä katsota keinotekoiseksi.²⁸

Siirtohinnoittelu konsernin sisällä katsotaan sallituksi verosuunnitteluksi, mikäli hinnoittelu perustuu markkinaehtoiisiin hintoihin, eli sellaiseen hinnoitteluun, jota käytettäisiin toisistaan riippumattomien tahojen välillä. Patentteja koskevissa asioissa ei kuitenkaan ole yhtä oikeaa markkinahintaa, jolloin hinnoittelu on huomattavasti vapaampaa ja siten siirto on helpompi perustella. Sallituksi verosuunnittelun tekee sen aggressiivista verosuunnittelua huomattavasti hillitympi luonne.²⁹

²⁸ Kosonen 2013, 2.

²⁹ Kosonen 2013, 4.

Muiden muassa suomalaisella Neste Oililla on useita tytäryhtiötä, jotka ovat rekisteröityneet veroparatiiseihin, kuten Sveitsiin. Tämä selviää Finnwatchin vuoden 2015 raportista. Yhtiö itse kuvailee jopa aggressiiviseksi luokiteltavaa verosuunnitteluaan verotehokkaaksi, käytännössä tarkoittaen Suomen verovelvoitteiden minimoimista. Nesteen enemmistöomistaja on Suomen valtio 50,1 prosentin osuudella.³⁰

4.2 Holdingyhtiöt

Esimerkiksi väliyhteisöjä voidaan käyttää osana verosuunnittelua. Yhteisöjä käytetään hyväksiten, että yhtiölle perustetaan esimerkiksi omistava holdingyhtiö sellaiseen valtioon, jossa veroprosentti on matalalla tai verotusta ei tapahdu ollenkaan. Näissä tapauksissa verottamatta jättämisen mahdollistaa se, että yhteisön tulot verotetaan pääsääntöisesti vain sen asuinvaltiossa, ellei sille ole muodostunut kiinteää toimipaikkaa toiseen valtioon, eikä se maksa voittoa omistajilleen. Näin asuinvaltioksi voidaan katsoa se veroparatiisivaltio, jossa holdingyhtiö sijaitsee.³¹

Holdingyhtiö on usein osakeyhtiö, joka passiivisesti omistaa yhden tai useampia yhtiöitä. Suomessa perustettujen holdingyhtiöiden perustamisen ja toiminnan tulee noudattaa Suomen lainsäädäntöä, ja tässä tapauksessa erityisesti osakeyhtiölakia (624/2006). Yhtiön verotus on jo itsessään henkilöverotusta kevyempää, mikä on yksi syy siihen, miksi tällaisia omistavia yhtiöitä ylipäättään perustetaan. Vaikka tulot pyritään verottamaan joka tapauksessa, on ero siinä, siirretäänkö yhtiön tulot omistuksesta käyttöön nopeasti vai hitaasti. Pääsääntö on, että mitä nopeammin tulot otetaan yhtiöstä niin sanotusti ulos, sitä enemmän veroa niistä joutuu maksamaan.³²

Holdingyhtiö perustetaan usein omistamaan varsinaista toimintaa harjoittavia yhtiöitä. Esimerkiksi kansainvälisissä konserneissa käytetään usein holdingyhtiöitä tällaisina omistavina tahoina. Tällöin holdingyhtiö esiintyy alakonserninsa emoyhtiönä, jolloin se on lähtökohtaisesti vain hallinnoi ja valvoo alakonserninsa käyttäytymistä. Holdingyhtiöllä voidaan myös rajoittaa riskejä siten, että esimerkiksi uusille markkinoille laajennettaessa mahdolliset tappiot yltyvät vain omistavaan holdingyhtiöön asti, eikä laajennusyrityksen vaikutukset ulotu tappioidena esimerkiksi Suomessa sijaitsevan emoyhtiön talouteen ja toimintaan. Kaiken kaikkiaan, holdingyhtiöitä perustetaan usein silloin, kun toisella valtiolla on Suomea suotuisammat verosopimusverkostot, ja yhtiö haluaa päästä hyötymään näistä verkostoista. Tällaisen järjestelyn

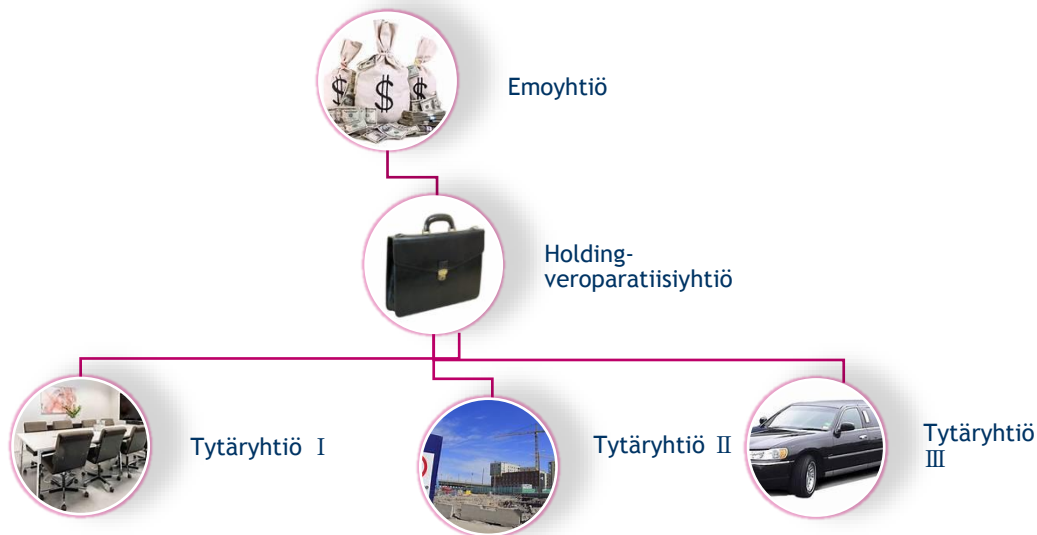
---

³⁰ Finnwatch 2015, 24-27.

³¹ Helminen 2016, 225.

³² Savander & Manninen 2017.

toivottava päämäärä on kotiuttaa mahdollisimman suuri voitto Suomeen, ei suoranaisesti välttää veroja Suomessa. Holdingyhtiöt tulevat osaksi konsernia usein yrityskauppojen kautta.^{33,34}

Kuvio 3: Esimerkki holdingyhtiöstä riskien rajoittajana.

5 Veroparatiisien mahdollistajat

Yksi Euroopan Unionin tärkeimmistä tavoitteista on luoda yhteiset sisämarkkinat EU:n alueelle. Näitä markkinoita ei saa rajoittaa esimerkiksi verotuksella. Vaikka verotus kuuluu jokaisen jäsenvaltion itsenäiseen sääntelyvaltaan, tulee säännöksissä tulkita perustamissopimusta, eikä kansallinen lainsäädäntö saa olla ristiriidassa EU:n asettamien sääntöjen kanssa.³⁵

Kaikki sellaiset säännökset, jotka rajoittavat jonkin jäsenvaltion kansalaisen liikkumisvapautta, vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle tai perustaa sivuliikkeitä tai tytäryhtiöitä toiseen jäsenvaltioon, ovat SEUT 49 artiklan nojalla kiellettyjä. Myös vastaavasti pääoman ja maksujen liikkeiden rajoittaminen on kielletty, ellei tarkoituksena ole estää jokin sellainen toimi, joka uhkasi verotuksen ja rahoituslaitosten vakautta. EU:n perusoikeuskirjan 54 artiklassa on kielletty edellä säädettyjen oikeuksien väärinkäyttö, mikä osaltaan pyrkii estämään EU:n perusoikeuksiin vetoamisen vilpillisessä toiminnassa. Oikeuksiin nojaaminen verotuksessa ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita niiden väärinkäyttöä.³⁶

³³ Kosonen, S. 2016.

³⁴ Elinkeinoelämän keskusliitto.

³⁵ Knuutinen 2012, 47.

³⁶ Knuutinen 2012, 48-49.

Veroparatiisien käytön mahdollistajiksi voidaan todeta perussopimusten mukainen pääoman vapaa liikkuvuus, yrityksen oikeus valita yhtiömuotonsa sekä lisääntynyt vapaus yrityksen sijoittautumisessa, joista säädetään muun muassa SEUT 26 artiklan, 49 artiklan ja 63 artiklan mukaan. Vapaan sijoittautumisoikeuden avulla yrityksille pyritään luomaan mahdollisuus valita paras ympäristö toimintaedellytystensä turvaamiseksi, ja siksi se katsotaankin vahvaksi peruseriaatteen.³⁷ SEUT 65 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille oikeus soveltaa kansallista lainsäädäntöään, jossa säädetään verovelvollisten erilaisesta kohtelusta näiden asuinpaikan tai pääoman sijoituspaikan perusteella, mikä mahdollistaa kilpailukykyisen verolainsäädännön luomisen valtiolle.³⁸ Sijoittautumisoikeuden nojalla yritys voi perustaa tytäritai holdingyhtiön verotuksellisesti edullisempaan maahan.³⁹

Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden väliset transaktiot on vapautettu SEUT 63 artiklan toimesta samoin kuin EU:n sisäiset varojen liikkeet. Oikeuskäytäntö on, että Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) tulkitsee pääomien liikkumisvapautta samalla tavoin memmissä tilanteissa.⁴⁰ Liikkumisrajoituksia on kuitenkin voitu oikeuttaa EUT:n oikeuskäytännön perusteella suhteessa kolmansiin valtioihin. Eräs esimerkki oikeuttamisperusteesta on verovalvonnan tehokkuus. Myös puutteellinen virka-apu tietojenvaihdossa ja verojen perinnässä voi luoda yleiseen etuun perustuvan pakottavan syyn rajoittaa SEUT:ssa määriteltyä oikeutta.⁴¹

6 Toimet harmaata taloutta vastaan

Harmaan talouden selvitysyksiköstä säädettyssä laissa (1207/2010) on määritelty sellaiset toimet, jotka voidaan katsoa kuuluvaksi harmaan talouden piiriin. Edellä mainitussa laissa harmaa talous määritellään organisaation sellaiseksi toiminnaksi, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi (HTSy 2 § 3 mom.).

Verosopimuksilla, joita kutsutaan myös valtiosopimuksiksi, pyritään lisäämään sellaista tietojenvaihtoa, jonka puute on aiemmin mahdollistanut vilkkaamman veronkierron. Esimerkiksi valtiovarainministeriö on listannut voimassa olevat verosopimukset sivuillaan. Kyseinen lista

---

³⁷ Elinkeinoelämän keskusliitto.

³⁸ Penttilä ym. 2013, 169-170.

³⁹ Knuutinen 2017, 137.

⁴⁰ Penttilä ym. 2013, 169.

⁴¹ Penttilä ym. 2013, 169-170.

on päivitetty viimeksi 18.9.2018, ja siitä näkee Suomella toisten valtioiden kanssa olevien sopimusten määrän ja muodon.⁴²

Vain veropetoksesta saa Suomen lain mukaan rangaistuksen (RL luku 29). Sen sijaan verosuunnittelusta tai veron- ja verotusta koskevan lainsäädännön kiertämisestä ei voida tuomita, sillä näistä ei ole yksilöityjä säännöksiä Suomen laissa. Lisäksi perustuslaissa säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan ”Ketään ei saa pitää syällisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.” (PL 8 §). Tämä voidaan tulkita siten, että lainsäädännön porsaanreikien hyödyntäminen sinällään voidaan katsoa menettelyksi, josta ei voi rangaista.

Keinotekoisii veronkiertojärjestelyihin on kuitenkin kehitetty monenlaisia ratkaisumalleja Suomessakin. Esimerkiksi lain soveltajien toimivaltaa on lisätty kansallisessa lainsäädännössä yleisten veron kiertämistä koskevien säännösten myötä.⁴³ Muun muassa verotusmenettelylain 28 § yleislausekkeen mukaan ”jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa.” Täten toimitaan, mikäli on ilmeistä tai oletettavissa, että tietyn toimenpiteen tarkoitus on vapauttaa verovelvollinen muutoin suoritettavasta ja asiaan kuuluvasta verosta keinotekoisin järjestelyin.

6.1 Verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön suhde

Kun tulkitaan kansallista lainsäädäntöä suhteessa verosopimukseen ja EU-vero-oikeuteen, parhaassa tapauksessa säännökset täydentävät toisiaan ja niitä voidaan tulkita rinnakkain, kuten alkuperäinen tarkoituskin on. Voi kuitenkin käydä myös niin, että normistot ovat ristiriidassa keskenään, ja tällöin sovellettavaksi tulee se laki tai sopimus, jonka soveltaminen johtaa verovelvolliselle lievimpään lopputulokseen.⁴⁴ Tätä periaatetta kutsutaan lievemmän normin periaatteeksi.⁴⁵

Lähtökohta on, että verosopimukset toimivat valtion sisäisen lainsäädännön tulkintaa rajoittavina tekijöinä. Verosopimusten ollessa sitovia valtioiden välisiä sopimuksia, sopimusvaltio ei saa rikkoa sopimusvelvoitteitaan soveltamalla vain omaa kansallista lainsäädäntöään

---

⁴² Valtiovarainministeriö 2018.

⁴³ Knuutinen 2017, 133.

⁴⁴ Vapaavuori 2003, 17.

⁴⁵ Helminen 2016, 43.

verosopimuksen voimassa ollessa. Tämä tarkoittaa verosopimuksen etusijaa konfliktitilanteissa.⁴⁶ Mikäli verosopimusta rikotaan kumman tahansa osapuolen taholta, voidaan sopimus varoituksen jälkeen irtisanoa tai jättää jatkossa kokonaan soveltamatta.⁴⁷ Verosopimukset voivat siis supistaa kansallisen lainsäädännön tulkintaa, mutta ei laajentaa sitä. Edellä kuvattua periaatetta kutsutaan toisinaan verosopimusoikeuden kultaiseksi säännöksi, ja sitä pidetään yleisenä verosopimusoikeuden periaatteena. Periaatetta sovelletaan, vaikkei sitä kirjoitetussa lainsäädännössä mainittaisikaan.⁴⁸

EU-vero-oikeudella, niin perussopimuksilla kuin direktiiveilläkin, on lähtökohtaisesti etusija verosopimuksiin ja sisäiseen lainsäädäntöön nähden. Tämä tarkoittaa sitä, että sopimuksia ja lainsäädäntöä on tulkittava EU-oikeuden pohjalta, ja ristiriitatilanteissa sovelletaan EU-oikeutta. EU-oikeuden etusija ulottuu myös sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n jäseniä. Tällöin myöskään kolmansien valtioiden kanssa ei saa sitoa sellaisia verosopimuksia, jotka ovat ristiriidassa EU-oikeuden kanssa. Kielto ei kuitenkaan ole ehdoton sellaisten sopimusten kannalta, jotka on solmittu ennen alkuperäisten perussopimusten voimaantuloa tai ennen sopimusvaltion liittymistä EU:hun. Lievemmän normin periaate pätee myös tätä suhdetta tulkittaessa.⁴⁹

Suomen liittyessä Euroopan unioniin tuli se luopuneeksi osasta lainsäädäntövaltaansa, sillä vaikka perustuslain 81 §:n mukaan verotuksesta säädetään lailla, on EU-oikeudella etusija ja välitön vaikutus, jonka lisäksi sitä voidaan soveltaa oikeuskäytännössä myös sellaisenaan. EU-oikeuteen voi myös vedota suoraan.⁵⁰

Seuraava esimerkki koskee käytännön verotustilannetta. Jos verotettavalla tulolla on yhteys Suomen lisäksi valtioon, jonka kanssa Suomella ei ole verosopimusta, eikä valtio ole EU:n jäsen, sovelletaan yksinomaan Suomen sisäistä lainsäädäntöä. Jos kyseisen valtion kanssa on solmittu verosopimus, sovelletaan sekä kansallista lainsäädäntöä että verosopimusta rinnakkain verovelvolliselle edullisempia normeja soveltaen. Jos valtiolla on voimassa olevan verosopimuksen lisäksi EU:n jäsenyys, tulee ensisijaisesti kysymykseen EU:n säännösten soveltaminen.⁵¹

---

⁴⁶ Helminen 2016, 42.

⁴⁷ Helminen 2016, 43.

⁴⁸ Helminen 2016, 43.

⁴⁹ Helminen 2016, 43-44.

⁵⁰ Helminen 2016, 46.

⁵¹ Helminen 2016, 46.

Kuvio 4: Verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja sisäisen lainsäädännön keskinäinen suhde.

6.2 EU-sääntely ja kansallinen lainsäädäntö

OECD ja Euroopan Unioni ovat tehneet yhteistyötä sen eteen, että veroparatiisimaiden pankkikalaisuutta saataisiin murrettua entisestään ja tietojenvaihto olisi mutkattomampaa. 1990-luvulla OECD:n johdosta aloitettu hanke johti tietojenvaihtoa koskevaan mallisopimukseen ja 50 alueen listaan, jossa tuotiin esille haitalliseksi katsotut verolainsäädännöt maittain. Edelleen monet OECD-maat käyvät listattujen alueiden kanssa vuoropuhelua, jotta sopimuksia tietojenvaihdosta saataisiin lisättyä. Yhteistyön ja sopimusten päämäärä on edesauttaa valtioiden veroviranomaisten tietojen saantia verovelvollisten tuloista ja sijoituksista edellä mainituilla alueilla.⁵²

"Toimintasuunnitelma veropetosten ja veronkierron torjunnan tehostamiseksi" on EU:n komission joulukuussa 2012 julkaisema tiedonanto, jossa EU:n jäsenvaltioille suositellaan erilaisia toimenpiteitä, joiden avulla uskotaan saatavan EU:n ulkopuolisia valtioita kunnioittamaan ja soveltamaan hyvää hallintotapaa ja EU:n vähimmäisvaatimuksia verotuksessa. Tiedonannossa jäsenvaltioita suositellaan muun muassa pitämään yllä kriteerejä, joiden avulla voidaan erottaa ne EU:n ulkopuoliset maat, jotka eivät läpäise vähimmäisvaatimusta hyvän hallintotavan käyttämisestä. Kaupallisia suhteita ei näiden valtioiden kanssa toivota edistettävän.⁵³

"Komissio ei salli maailmanlaajuisia veronkierron edistämistä EU:n varoilla. EU-tason vastatoimien olisi herätettävä kyseiset lainkäyttöalueet huomaamaan, että EU haluaa vakavissaan lopettaa veronkierron maailmanlaajuisesti". Näin lausui talous- ja rahoitusasioista, verotuksesta ja tulliasioista vastaava komissaari Pierre Moscovici Brysselissä 21. maaliskuuta 2018

⁵² Elinkeinoelämän keskusliitto.

⁵³ Elinkeinoelämän keskusliitto.

annetussa lehdistötiedotteessa, kun komissio julkaisi samana päivänä hyväksytyt suuntaviivat. Suuntaviivojen avulla EU edistää yhteistyöhaluttomille verotusalueille kehitettäviä vastatoimia. Niillä pyritään estämään EU:n varojen siirtyminen yhteistyöhaluttomien verotusalueiden kautta ja siten varmistamaan se, ettei EU:n varoilla tueta maailmanlaajuisia veronkiertoa. Tässä tapauksessa kyseessä ovat esimerkiksi EU:n myöntämät rahoitukset ja etuudet jäsenvaltioidensa yhteisöille.⁵⁴

Jo aiemmin, kesäkuussa 2015 Euroopan komissio esitteli toimintasuunnitelmansa reilusta ja tehokasta verotusta koskevasta ulkoisesta strategiasta, jonka tavoite oli hyvin saman kaltainen, eli pyrkiä ohjaamaan investoituja varoja hyvän hallintotavan mukaisesti erityisesti silloin, kun asiaan yhdistetään yhteistyöhaluttomia verotuksellisia lainkäyttöalueita. Samassa yhteydessä EU:n varojen käyttöä koskeviin säännöksiin sisällytettiin vaatimus veronkierron ehkäisemisestä siten, ettei EU:n varoilla tueta sellaisia hankkeita, joilla veronkiertoa edistetään.⁵⁵

Sen lisäksi, että komissio on antanut omat suuntaviivansa joiden puitteissa jäsenvaltioiden olisi hyvä toimia, on se myös kannustanut valtioita sopimaan kansallisella tasolla siitä, kuinka EU:n säännösten koordinoituja seuraamuksia sovelletaan valtiokohtaisesti aiemmin mainittuja lainkäyttöalueita vastaan. Joistakin vastatoimista jäsenvaltiot ovatkin keskenään jo sopineet, esimerkiksi tiiviimmistä valvonnasta sekä tarkastuksista, erityisistä dokumentointivaatimuksista ja väärinkäytön vastaisista säännöksistä sekä lähdeveroista. Seuraamuksia koskevaa lähestymistapaa halutaan edelleen kehittää, ja siksi komissio tukeekin jäsenvaltioiden toimia, jotta ne saisivat aikaan yhteiset, entistä sitovammat, tarkemmat ja eheämmät käytännöt.⁵⁶

OECD on kehittänyt yhteistyötä myös G20-maiden kanssa luodakseen sellaista kansainvälistä veropolitiikkaa, jota ei ole ennen nähty. Tavoitteena on rakentaa lähitulevaisuudessa kokonaan uusi alusta avoimelle kansainväliselle verotukselle. Yhteistyö koostuu neljästä osa-alueesta, jotka ovat verotuksen avoimuuden lisääminen, veronkierron torjuminen, vahvan, kestävän ja osallistavan veropolitiikan edistäminen sekä verotuksen tukeminen kehityksen välineenä.⁵⁷

---

⁵⁴ Euroopan komissio 2018.

⁵⁵ European Commission 2016, 2-3.

⁵⁶ Euroopan komissio 2018

⁵⁷ OECD 2018, 8.

Vaikka paljon on jo tehty, veroparatiisimaita hyödynnetään jatkuvasti edelleen. Ovatko toimet olleet tarpeeksi tehokkaita ja kuinka niitä voitaisi käytännössä edelleen tehostaa, jotta verovälttelystä saataisiin entistä hankalampaa?

6.2.1 Vero- ja tietojenvaihtosopimukset

Kansainvälisestä verotuksesta puhuttaessa tulee siis ottaa huomioon kolme siihen vaikuttavaa asiaa: sisäinen lainsäädäntö, valtioiden solmimat verosopimukset, joita kutsutaan myös nimellä valtiosopimukset, ja EU-oikeus. Käytännössä verosopimukset ovat kaikessa yksinkertaisuudessaan kahden maan välisiä sopimuksia, joissa sovitaan verotusoikeuden jaosta. Tilanne, jossa verosopimuksia sovelletaan, on kyseessä esimerkiksi silloin, kun henkilö asuu toisessa valtiossa ja tulot kertyvät toisesta valtiosta. Verosopimuksilla, kuten myös väliyhteisölainsäädännöllä, pyritään ensisijaisesti vähentämään kaksinkertaista verotusta sopimalla pelisääntöjä etukäteen. Sopimukset itsessään eivät kuitenkaan vielä takaa onnistunutta varojenjakoa, vaan viranomaisten on edelleen oltava muutenkin aktiivisessa yhteistyössä.⁵⁸

Verosopimuksia on monenlaisia. Kyseessä voi olla joko tuloverosopimus, tietojenvaihto- ja virka-apusopimus tai perintö- ja lahjaverosopimus.⁵⁹ Yleisin on kuitenkin tuloverosopimus, jolla Suomen oli sitonut 1.1.2018 mennessä 31 OECD-valtion kanssa ja 46 muun valtion kanssa. Luonnollista on myös se, että verosopimuksia päivitetään ja muokataan tarpeen vaatiessa aikaansa palveleviksi. Esimerkiksi Sveitsin ja Luxemburgin kanssa muutoksia on takana jo kaksi.⁶⁰

Verosopimuksilla on tarkoitus taata, että saadusta tulosta maksetaan verot, mutta vain yhden kerran. Lähtökohtaisesti verotusoikeus on verosopimusten mukaan maalla, jossa henkilö asuu tai yritys pitää toimipaikkaansa. Tästä on kuitenkin poikkeuksia, jolloin verotusoikeus on annettu valtiolle, josta tulo kertyy. Tällöin jää asuinvaltion velvollisuudeksi varmistaa, että tulon kaksinkertaista verotusta ei tapahdu. (laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 8 §.)

Myös lukuisat tietojenvaihtosopimukset ovat tärkeässä asemassa paikkaamassa lain niin sanottuja porsaanreikiä. Tietojenvaihtosopimuksella sovitaan verotustietojenvaihdosta sopimusvaltioiden viranomaisten kesken. Ajatuksena on saada kansallisen verotuksen toimittamista

---

⁵⁸ Valtiovarainministeriö.

⁵⁹ Valtiovarainministeriö.

⁶⁰ Verohallinto 2018.

varten tarvittava tieto siirtymään valtioiden välillä siten, että valtiolla, jolle verotulot tosiasiallisesti kuuluvat, on mahdollisuus myös verottaa ne.⁶¹

Tietojenvaihtosopimuksia on käytännössä kolme erilaista; pyynnöstä tapahtuva tietojenvaihto, automaattinen tietojenvaihto sekä oma-aloitteinen tietojenvaihto. Pyyntöä tapahtuva tietojenvaihto rajoittuu tietopyyntöön, joka tietojen vastaanottajan on esitettävä niitä hallinnoivalle taholle. Automaattisella tietojenvaihdolla pystytään vaihtamaan tietoja maksajien välittämistä massaluonteisista maksuista sopimusvaltioiden kanssa. Oma-aloitteinen tietojenvaihto on puolestaan spontaania, ja tällöin välitetään sellaista, esimerkiksi verotarkastuksen yhteydessä tullutta, tietoa, jonka voidaan arvella vaikuttavan yhtiön verotukseen toisessa valtiossa.⁶² Tietojenvaihtosopimusten pohjana käytetään maakohtaisten pohjien lisäksi vakiintunutta OECD:n mallipohjaa.⁶³

Automaattinen tietojenvaihto on muita tietojenvaihdon muotoja sekä verosopimuksia tehokkaampi ratkaisu siksi, ettei yksilöityjä tietopyyntöjä enää tarvitse erikseen lähettää, vaan sopimusvaltioiden viranomaiset ovat sopimuksessa merkityin tavoin velvollisia ilmoittamaan verovelvollisten valuuttojen liikkeistä automaattisesti toisilleen. Automaattinen tietojenvaihto aloitettiin jo vuonna 2005 joidenkin valtioiden kanssa EU:n säästödirektiivin (2003/48/EC) nojalla, mutta silloin automaattinen tietojenvaihto koski vain yksityishenkilöiden pankkitalletusten korkotuloja. EU:ssa tuli vuonna 2013 voimaan kuitenkin virka-apu direktiivi (2011/16/EU), joka kumosi aiemman säästödirektiivin, ja jonka myötä tietojenvaihto saatiin ulottumaan myös johtajien palkkioihin, työtuloihin, kiinteään omaisuuteen, eläkkeisiin ja eläkevakuutuksiin vuodesta 2015 lähtien.⁶⁴

6.2.2 Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta

Toisinaan julkisuudessa käydyistä keskusteluista voi saada sellaisen kuvan, että suomalainen yhtiö kykenisi veroparatiisioimistusten avulla kiertämään veroja suhteellisen tehokkaasti edelleen. Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta Suomessa (väliyhteisölaki 1217/1994) tuli voimaan kuitenkin jo 1.1.1995. Kyseinen laki on säädetty torjumaan tehokkaasti nimenomaan veroparatiisiyhtiöiden kautta kierrätettävien varojen verottamatta jättämistä, sillä laissa säädetään valtioiden välisistä verotusoikeuksista sellaisissa tapauksissa, joissa on yksi tai useampi väliyhteisö.⁶⁵ Lain päämääränä on siis mahdollistaa Suomessa niiden

---

⁶¹ Elinkeinoelämän keskusliitto.

⁶² Myrsky & Linnakangas 2009, 330-331.

⁶³ Myrsky & Linnakangas 2009, 332.

⁶⁴ Kosonen 2013, 14.

⁶⁵ Kuortti 2012.

tulojen verotus, jotka on kanavoitu verovelvollisten toimesta matalan verotuksen maissa sijaitseviin omiin tai heidän läheistensä yhtiöihin.⁶⁶

Vaikka suomalaisella konsernilla olisikin yhtiö alhaisen verotuksen valtiossa, ei se tarkoita sitä, etteikö tämän yhtiön tuloa verotettaisi Suomessa nimenomaan väliyhteisölainsäädännön ansiosta. Aiemmin jotkin yhtiöt ovat omistusta ketjuttamalla onnistuneet välttämään verotuksen yhtiölle epäedullisessa valtiossa. Nykyään, kun väliyhteisölakia sovelletaan, ei veroja voida kiertää edellä mainitulla tavalla omistusta ketjuttamalla, koska määräämisvaltaa laskettaessa myös välilliset omistukset otetaan huomioon (VYL 4 §). Toisin sanoen, jos suomalainen henkilö tai yhtiö omistaa joko välittömästi tai välillisesti yhteensä vähintään 50 % niin kutsutusta veroparatiisiyhtiöstä, sovelletaan verotuksessa väliyhteisölakia. Lisäksi väliyhteisölain 2 § on erikseen täsmennetty, mikä on tällainen lain tarkoittama alhaisen verotuksen valtio.⁶⁷ Toinen asia on, kuinka mahdollinen omistuksen ketjutus saadaan verohallinnon tietoon.

Alhaisen verotuksen valtiona pidetään väliyhteisölain 2 § mukaan sellaista veroparatiisialuetta, jonka alueella sijaitsevan yhtiön tosiasiallinen tuloverotuksen taso on alle 3/5 verrattuna Suomessa tapahtuvaan verotukseen. Joitakin lisäedellytyksiä väliyhteisölainsäädännön soveltumiselle ja soveltamatta jättämiselle on myös EU/ETA-maiden sekä verosopimusvaltioiden välisissä kanssakäymisissä. Esimerkiksi teollista tuotantotoimintaa, siihen rinnastettavaa muuta tuotantotoimintaa tai laivanvarustustoimintaa ei veroteta Suomessa, eli ne on jätetty väliyhteisölainsäädännön soveltamisen ulkopuolelle. (VYL 2 § 3 momentti.)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä HE 218/2018 väliyhteisölain muuttamiseksi 01.11.2018, ja asia on parhaillaan jaostovalmistelussa käsiteltävänä. Hallituksen esityksessä esitetyillä muutoksilla olisi tarkoitus panna täytäntöön veron kiertämisen estämistä koskevan direktiivin ulkomaisia väliyhtiöitä koskeva sääntely. Jatkossa henkilön määräysvaltaa väliyhteisössä laskettaessa tulisi entistä tarkemmin ottaa huomioon verovelvollisen ja tähän etuyhteydessä olevien henkilöiden, niin kotimaisten ja ulkomaistenkin, osuudet. Mikäli henkilöiden osuus yhteisöstä ylittäisi 25 %, määräysvalta katsottaisiin täyttyvän. Myös rajoitetusti verovelvolliset olisivat lain soveltamisen piirissä, mikäli osuus ulkomaisessa väliyhteisössä liittyisi Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan. Lakia myös tiukennettaisi siten, että siitä poistettaisi toimialaan liittyvä yleinen poikkeus, ne poikkeukset, jotka koskevat EU-valtioissa ja verosopimusvaltioissa asuvia ulkomaisia väliyhteisöjä sekä säännös, joka koskee valtiotuloministeriön asetuksella säädettyä listaa. Laissa esiintyvää taloudellisen toiminnan

---

⁶⁶ Savolainen 2018.

⁶⁷ Elinkeinoelämän keskusliitto.

poikkeusta muutettaisi HE:n mukaan siten, että tiettyjen edellytysten täytyessä poikkeus koskisi myös muissa kuin ETA-valtioissa ja verosopimusvaltioissa asuvia ulkomaisia väliyhteisöjä. Myös useita teknisiä muutoksia olisi luvassa lakiuudistuksen myötä. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan 2019 vuoden alusta lähtien, jolloin sitä voitaisi ensimmäisen kerran soveltaa samaisen vuoden verotuksessa. (HE 218/2018.)

6.3 Veroparatiisien käytön jäljittäminen

Kansainvälisten yritysten on helpompaa käyttää veroparatiiseja hyväkseen verrattuna kansallisiin yrityksiin, sillä ulkomaille suuntautuvat toimet eivät itsessään herätä erityistä huomiota viranomaisessa, kun yrityksellä on muutenkin toimintaa monessa eri valtiossa ja näin ollen varojen siirtely maasta toiseen on perusteltua. Jotta päästään veronkierron tai veropetoksen jäljille, täytyy olla vahva epäily ulkomaisten transaktioiden eli varainsiirtotapahtumajoukkojen tarkoituseristä ja mahdollisesta verorikoksesta. Tällöin potentiaalista kansainvälistä veronkierron yritystä lähdetään selvittämään tutkimalla ja analysoimalla esimerkiksi Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen ohjautuvaa rahaliikennettä. Erityisesti huomiota kiinnitetään nimenomaan veroparatiisimaihien.⁶⁸ Kuten aiemminkin on todettu, valtiosopimusten ongelmana on ollut se, että vain niihin kirjatun yksilöidyn tietopyynnön kautta on voitu saada tietoa verovelvollisesta. Automaattisen tietojenvaihtosopimusten ansiosta yksilöityä tietopyyntöä ei enää tarvitse, vaan sopimusmaiden viranomaiset luovuttavat tiedot verovelvollisen varoista sopimusvaltiolle automaattisesti.⁶⁹

Verotusmenettelylakia on päivitetty aina tarpeen tullen. Vuoden 2011 lainuudistuksen myötä kyseisen lain 21 § päivitettiin niin, että esimerkiksi luottolaitoksiin voidaan nykyään tehdä niin kutsuttuja vertailutietotarkastuksia, joiden kautta kyetään selvittämään valuutan liikkeitä (VML 21 §). Tarkastuksen pohjalta viranomainen voi tehdä oman arvionsa ilmoittamatta jääneistä tuloista, mikäli vertailutietotarkastuksista ilmenee jotakin kyseenalaista. Lain muutoksen ja edellä kuvatun menettelyn myötä verohallinto pystyy valtiosopimuksen edellyttämällä tavalla esittämään yksilöidyn tietopyynnön sopimuksen allekirjoittaneelle veroparatiisivaltiolle. Tällöin pyydetyt tiedot ovat käytännössä pakko luovuttaa. Muutoksen myötä myös veroparatiisien kanssa solmittujen verosopimusten käytännön merkitys on huomattavasti lisääntynyt.⁷⁰

---

⁶⁸ Liski 2016.

⁶⁹ Kosonen 2013, 14.

⁷⁰ Elinkeinoelämän keskusliitto.

7 Case Nordea

Paratiisin paperit nimellä kutsutaan vuonna 2017 esille tullutta kuuluisaa tietovuotoa, joka sai alkunsa siitä, kun yksi maailman suurimpia veroparatiisipalveluita tarjoava lakitoimisto, bermudalainen Appleby, pienempi toimisto Asiaciti ja 19 veroparatiisimaan kansallisista kaupparekisteriä vuotivat salaisia asiakirjoja yhteensä 13,4 miljoonaa kappaletta saksalaiselle laatu-lehdelle Süddeutsche Zeitungille. Vuodon takana oli tietomurto, jonka seurauksena anonyymi ulkopuolinen taho oli saanut salaisia asiakirjoja haltuunsa.⁷¹ Vuodettu aineisto jaettiin kansainväliselle tutkivien toimittajien verkostolle ICIJ:lle, johon Suomesta kuuluu Yle.⁷²

Tätä ennen toinen laaja tietovuoto, Panama-paperit, oli jo hätkähdyttänyt maailmaa. Vuonna 2016 Panamalainen lakiasiantoi-misto Mossack Fonseca vuoti julkisuuteen yli 11,5 miljoonaa asiakirjaa koskien yli 214 000 offshore-yritystä ja heidän sijoituksiaan veroparatiisimaissa. Myös tämä vuoto oli toimitettu Süddeutsche Zeitungille, jolle myöhempikin vuoto, paratiisin paperit, paljastettiin.⁷³

Offshore-yritykset mielletään veroparatiisijärjestelmään olennaisesti liittyviksi osiksi, sillä käytännössä käsite tarkoittaa sitä, ettei offshore-yritys harjoita lainkaan liiketoimintaa rekisteröintivaltiossaan, vaan on rekisteröitynä sinne vain hyötyäkseen alueen verolainsäädännöstä. Offshore-yhtiötä voidaankin pitää eräänä veroparatiisiyhtiön muotona.⁷⁴

Lakiasiantoi-misto Mossack Fonseca on Panamassa alansa niin sanottu markkinajohtaja. Se on järjestänyt yli 300 000 yrityksen varoja piiloon muun muassa rakentamalla niin monitasoisia yritysverkkoja, että yritysten todellisia omistajia on ollut lopulta lähes mahdotonta jäljittää.⁷⁵ Suurin osa lakiasiantoi-miston asiakasyrityksistä on rekisteröity Britanniaan tai erillisalueiden veroparatiiseihin. Panama-papereista käy ilmi, että yhteistyössä yrityksen kanssa on muiden suurien rahoituslaitosten lisäksi ollut myös Nordea.⁷⁶

Vuonna 2016 vuotaneista Panaman papereista paljastui, että Nordea on auttanut monia asiakkaitaan perustamaan yrityksiä veroparatiiseihin Mossack Fonsecan kautta. Vuosina 2004-2014 Nordean kerrotaan perustaneen yli 400 veroparatiisiyhtiötä sekä Panamaan että Brittiläisille Neitsytsaarille ja toimineen näin Ruotsin finanssivalvonnan varoituksista huolimatta

---

⁷¹ Truong 2017.

⁷² ICIJ

⁷³ Hakala, Similä & Malmberg 2016.

⁷⁴ Verohallinto 2013.

⁷⁵ Main & Worthington 2016.

⁷⁶ The Local 2016.

aktiivisesti veroparatiiseissa.⁷⁷ Vuoden 2017 marraskuussa Yle julkaisi uutisen, jonka mukaan aiemmin samana vuonna vuodetut Paratiisin paperit osoittivat, että Nordea on myös myöntänyt miljardilainoja anonyymeille veroparatiiseihin rekisteröidyille varustamoyhtiöille. Lainojen myöntäminen itsessään ei ole rikos, mutta kyseenalaisen asiasta tekee se, että lainansaa-jayhtiöiden todelliset omistajat ovat pääosin pohjoismaalaisia, kuten norjalaisia yrityksiä. Nämä laivayhtiöt perustavat usein uuden yhtiön uutta laivaa kohden ja joistakin asiakirjoista käy ilmi, että yhtiön todellinen omistaja onkin joissain tapauksissa jopa Nordea itse. Näin riskit ovat pienemmät, sillä jos yhtiö ei maksa lainaansa määräajassa takaisin, voi pankki myydä vakuutena olevan laivan saadakseen lainan maksetuksi.⁷⁸

Nordea on osaltaan puolustautunut huomauttaen, ettei veroparatiisiyhtiöiden käyttö ole laitonta, mikäli varojen omistaja ilmoittaa tulonsa vastuuntuntoisesti verohallinnolle, ja painotti, että tulojen ilmoittaminen on nimenomaan pankin asiakkaan vastuulla. Nordea ilmoitti tietovuodon jälkeen siirtyvänsä veroparatiisiratkaisuista vakuutuskuoriin, joiden etu osakeomistuksiin nähden on se, että jos näistä sijoituksista saatavia voittoja ei realisoida, ei niistä myöskään tarvitse maksaa veroa.⁷⁹ Vakuutuskuoret ovat sijoitussopimuksia, joiden tiedot eivät ole julkisia toisin kuin suorien osakeomistusten tiedot ovat. Lisäksi osakeomistusten osin goista ja myyntivoitoista on maksettava verot vuosittain toisin kuin vakuutuskuorisijoituksista. Vakuutuskuorisijoitukset sopivat kuitenkin vain rikkaimmille, sillä edut heikentyvät varainhoitokustannusten vuoksi, koska ne ovat osakesijoittamista merkittävästi suuremmat.⁸⁰

Tietovuotojen tultua ilmi Nordean rakentamien veroparatiisiyhtiöiden monimutkaiset omistusrakenteet kääntyivät lopulta pankkia itseään vastaan. Nordea ryhdistäytyi vuonna 2016 toimissaan, lakkasi yhteistyön Mossack Fonsecan kanssa ja pyrki sulkemaan asiakkaidensa tilejä sekä lakkauttamaan heidän yhtiöitään. Lisäksi aiemmin asiaa hoitaneita Nordean lakimiehiä oli johdon taholta kielletty olemasta yhteydessä asianajotoimistoon. Kun pankki ei enää suostunut vastaamaan asianajotoimiston yhteydenottoihin tai tiedusteluihin koskien asiakkaidensa veroparatiisiyhtiöitä, suositteli Mossack Fonseca asiakkaitaan olemaan itse yhteydessä pankkiin, koska asiakkailleen pankilla on velvollisuus vastata. Hankalaksi kuvion kuitenkin teki se, ettei pankilla itselläänkään ollut tiedossa yhtiöiden todellisia omistajia, eikä heitä ollut helppoa löytää, sillä papereihin merkityt nimet kuuluivat bulvaanijohtajille, eli niin sanotuille

---

⁷⁷ Aamulehti 2016.

⁷⁸ Hänninen 2017.

⁷⁹ Berglund 2016.

⁸⁰ MTV 2016.

haamujohtajille. Sama periaate, jolla verottajaa oltiin aiemmin hämätty, kääntyikin nyt pankkia itseään vastaan.⁸¹

Nordeaa on vahvistettujen veroparatiisityhteyksien lisäksi epäilty myös rahanpesusta. Vuonna 2014 venäläislehti Novaja Gazeta yhdessä tutkivan journalismin keskuksen OCCRP:n kanssa paljastivat venäläisen rahanpesuvyyhdin, jonka johdosta myös suomeen on päätynyt 19 miljoonan euron edestä valuuttaa. Rikollisesti ansaittu raha saatiin näyttämään lailliselta, kun korruptoituneet moldovalaistuomarit oikeaksi todistivat sellaisia valelainsopimuksia, joilla rahat saatiin siirrettyä latvian kautta EU:n rajojen sisälle, kun sopimusten mukaiset valelainat siirtyivät lainan ottaneiden pöytälaatikkoyritysten pankkitileille. Tätä yksittäistä rahanpesukokonaisuutta kutsutaan nimellä Pesula.⁸²

Yle uutiset julkaisi 24.10.2018 rahanpesuvyyhtiä koskevan uutisen, jossa Danske Bankin vastaavanlaisen rahanpesuepäilyn esille tuonut Hermitage Capital Management-rahaston itsenäinen tutkimusryhmä uskoo Nordeankin sotkeutuneen rahanpesuun. Nordean työntekijöiden väitetään osallistuneen tahallaan epäilyttäviin järjestelyihin, jonka lisäksi pankki on tutkimusryhmän mukaan laiminlyönyt velvoitteitaan rahanpesun valvonnassa ja torjunnassa. Pankin pääjohtaja Casper von Koskull kuitenkin huomautti, että Nordea seuraa päivittäin miljoonia transaktioita, ja mikäli jotakin epäilyttävää ilmenee, heillä on hyvät suhteet viranomaisiin eikä pankki hyväksy alustaansa käytettäväksi rahanpesuun.⁸³

Hermitage Capital Managementin lähettämät rahanpesuilmoitukset eivät ole rikosilmoituksia, vaan pikemminkin vihjeitä viranomaisille. Rahanpesuilmoituksiin on Ylen mukaan listattu yli 350 miljoonan euron tilisiirrot, jotka jakautuvat Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan ja Suomeen. Määrästä kuitenkin lähes 60 prosenttia suuntautui Nordean Suomen konttoriin. Ulkomaisia tilejä, joilta rahat ovat Suomeen siirtyneet, on 150 kappaletta. Monet rahan alkulähteistä ovat veroparatiiseissa sijaitsevia yhtiöitä, jotka ovat lähettäneet rahaa muiden pankkien kautta Suomeen.⁸⁴

Vuonna 2017 säädetty laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) pyrkii muun muassa estämään rahanpesua, edistämään sen paljastamista ja selvittämistä, sekä tehostamaan rikoksesta saatavan hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Lain tarkoituksena on velvoittaa sen 1 luvun 2 §:ssä eriteltyjen tahojen asiakkaidensa tunteminen siten,

---

⁸¹ Hänninen, Knus-Galán & Arjasmaa 2018.

⁸² Knus-Galán 2017.

⁸³ Mäntylä 2018.

⁸⁴ Mäntylä 2018.

että mikäli asiakasta ei pystytä todentamaan lain 3 luvun 2 §:n edellyttämällä tavalla, asiakassuhdetta ei saa perustaa eikä liiketoimintaa suorittaa. Myöskään liikesuhdetta ei saa ylläpitää, mikäli asiakasta ei voida luotettavasti todentaa. Tämä laki osaltaan rajoittaa esimerkiksi bulvaanijohtajille perustettavia pankkitilejä.

Eräs esimerkki Nordean toimista harmaalla alueella koskee kroatialasimiljonääri Danko Končaria. Yle julkaisi 6.8.2018 uutisen koskien Nordean toimia veroparatiisiyhtiöiden välillä, josta käy ilmi, kuinka Nordea on tietoisesti jättänyt ilmoittamatta viranomaisille epäillyistä väärinkäytöksistä omistajuusasioissa, ja jopa itse meinannut joutua jo toistamiseen pulaan omistajuudesta johtuvien järjestelyjen vuoksi. Kyse on siitä, kun kroatialainen Danko Končar osti silloisen Ruukki Group Oyj:n osakkeita ensin omalla nimellään ja sitten järjestellen osakkeita lähipiirilleen eli välillisesti itselleen. Virallisesti kroatialaisen omistusosuus on kuitenkin pysynyt alle 30 prosentin, sillä arvopaperimarkkinalain mukaan yli 30 prosenttia yhtiön osakkeista omistavan tahon on tehtävä julkinen ostotarjous myös lopuista samaisen yhtiön osakkeista. (APML 11 luku 19 §).⁸⁵

Danko Končarin pyynnöstä veroparatiisiin perustettu yhtiö, jonka omistajaksi oli nimetty Končarin tuttu Ida Djakov, avasi pankkitilin Nordean Suomen konttoriin. Tilin avaamista koskevasta asiakirjasta paljastuu prosenttiosuudet, jotka perustettu yhtiö tulisi omistamaan toisesta yhtiöstä osakekauppojen jälkeen. Asiakirjasta käy 27 prosentin myyntiosuuden lisäksi ilmi, että yhtiö on tosiasiasa perustettu Končarille. Tämän johdosta kaiken takana oleva Končar omistaakin suomalaisesta yhtiöstä jo yli sallitun rajan. Nordea on käsitellyt kyseisen henkilön omien ja näennäisten veroparatiisiyhtiöiden välisiä miljoonien tilisiirtoja tietäen, ettei järjestely kestäisi päivänvaloa. Siirretyillä rahoilla Nordean työntekijä osti omistajan valtuuttamana Ruukki Group Oyj:n eli nykyisen Afarak Group Oyj:n (Afarak) osakkeita.⁸⁶

Myös Yle MOT:n tietoon saamien sähköpostikeskustelujen mukaan Nordea tiesi joutuvansa ongelmiin, mikäli Končarin yhteydet veroparatiisiyhtiöihin sekä niiden yhteys suomalaisen Afarakin osakekauppoihin paljastuisi. Näin ollen Nordean työntekijä pyrki etukäteen järjestelmään asiakirjoja ja käymään niitä läpi maltalaisen yhtiön edustajan kanssa, jottei järjestely paljastuisi. Tämä maltalaisen yhtiön edustaja piti huolta Končarin liiketoimista.⁸⁷

Sinä aikana, kun Nordea toimi välikätenä Afarakin ja Končarin lähipiirin yhtiöiden osakekaupoissa, on lähellä ollut vuonna 2008 tilanne, jonka johdosta pankilla oli olla kerralla

---

⁸⁵ Hänninen 2018.

⁸⁶ Hänninen 2018.

⁸⁷ Hänninen 2018.

omistuksessaan yli 30 prosenttia Afarakin osakkeista. Tilanne johtui siitä, että osakkeita ei välittömästi oltukaan myyty eteenpäin. Näin ollen pankista olisi voinut pakollisen ostotarjouksen myötä tulla suomalaisen pörssiyhtiön ainoa omistaja.⁸⁸

Vuonna 2013 anonyymi henkilö ilmoittoi Danko Končarin toimet Finanssivalvonnalle. Aineistosta kävi ilmi myös Nordean tietoinen osuus järjestelyistä. Finanssivalvonta velvoitti Končarin lunastamaan koko Afarakin osakekannan 40 miljoonan euron sakon uhalla.⁸⁹

Nordea on kärsinyt kyseenalaisten toimien johdosta jo useista seuraamuksista. Ruotsin finanssivalvonnalta Nordea on saanut ainakin yhden varoituksen, ja joulukuussa 2017 myös Luxemburgin finanssivalvoja oli langettanut pankille sakot asiakkaidensa puutteellisesta rahanpesun valvonnasta. Samasta syystä myös Nordean ruotsin yksikkö sai vuonna 2015 50 miljoonan kruunun seuraamusmaksun.⁹⁰

8 Muita merkittäviä tapauksia

Jotta ilmiön laajuudesta saataisi jonkinlainen kuva, on tämän otsikon alle koottu muutama tunnettu tapaus. Ilmi tulleista tietovuodoista on selvinnyt monenlaisia suomalaisten yhtiöiden harjoittamia liiketoimia ympäri maailmaa. Paratiisin papereiden mukaan lähes 350 suomalaista on omistanut osakkeita tai toiminut johtajana maltalaisissa yhtiöissä. Omistajilta kysyttäessä he harvoin kuitenkaan tarkkaan muistavat, mikä on maltalaisten omistusten perimmäinen tarkoitus.

Yksi heistä on tunnetun jääkiekkoseuran omistaja, kuka on myös osakkaana maltalaisessa yhtiössä nimeltä Inspiration Group. Henkilöltä itseltään kysyttäessä sitä, miksi hän on mukana yhtiössä ja miksi se on perustettu juuri Maltalle, hän ei osaa vastata. Suoraan veroista kysyttäessä hän toteaa, ettei tunne Maltan verokäytäntöjä lainkaan. Monet tällaisten yhtiöiden omistajiin kuuluvista henkilöistä eivät kysyttäessäkään halua paljastaa toimiaan, vaan mieluummin kiertelevät, tai kokonaan kieltävät tietävänsä asiasta yhtään mitään.⁹¹

Myös Suomen valtion kehitysrahasto Finnfund on sijoittanut kahdeksan miljoonaa euroa veroparatiisiyhtiöön. Tämä selviää Ylen 6.11.2017 julkaisemasta uutisesta, jonka mukaan Finnfundin sijoituksia on kierrätetty Caymansaarten kautta yhtiöön, jonka liiketoiminta perustuu metsähankkeiden toteuttamiseen Aasiassa.⁹² Finnfundin varoilla on tarkoitus tukea

---

⁸⁸ Hänninen 2018.

⁸⁹ Hänninen 2018.

⁹⁰ Terhema 2018.

⁹¹ Hänninen, Knus-Galán, Parviainen, Sauli, & Hallamaa, 2017.

⁹² Knus-Galán 2017.

kehittyvien maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Joidenkin laskelmien mukaan veroparatiiseihin vuodetut verot ovat maailmanlaajuisesti suuruusluokaltaan moninkertaiset kehitysmaille maksettaviin tukiin nähden. Jos Afrikasta veroparatiiseihin vuotavista pääomista maksettaisi verot niihin maihin, joihin ne kuuluisivat maksaa, ei kehitysapua enää tarvittaisi. Kyse on kuitenkin sadoista miljardeista euroista.⁹³

Myös Britannian kuningashuone on joutunut kohun keskelle. Paratiisin paperit paljastivat muun muassa kuningashuoneen varoja sijoitetun Caymansaarten ja Bermudan kautta. Kuningattaren edustaja kuitenkin vakuuttaa, ettei sijoituksia ole tehty veroetujen vuoksi, vaan sijoituskonsulttien suositusten ja varojen tehokkaamman kohdentamisen perusteella.⁹⁴

9 KHO: 2011:42

Tämä tapaus on valittu tarkasteltavaksi siksi, että se ilmentää hyvin monimutkaisia omistusrakenteita sekä väliyhteisölain sanamuotojen tulkintaa ja noudattamista. Lisäksi tapauksessa esiintyy holdingyhtiö, jota on käytetty nimenomaan omistavana yhtiönä alakonsernilleen. Myös verosopimuksen voimassaolo ja sen vaikutus käyvät tapauksesta ilmi, vaikka sijoittumisvaltio olikin merkitty niin kutsutulle mustalle listalle.

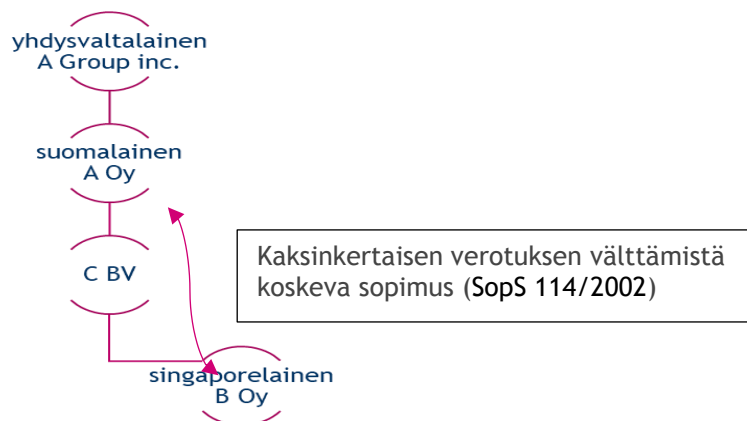
A yhtiö kuului yhdysvaltalaiseen A Group -konserniin, joka hankki kemikaalien valmistusliiketoiminnan toiselta yhdysvaltalaiselta konsernilta. Kaupan yhteydessä A Group-konsernin Aasiassa toimivia yhteisöjä keskitettiin B Pte Ltd:n (myöhemmin B Oy) omistukseen, jolloin B Oy:lle syntyi oma alakonserni. A Oy:n toimialaksi oli kaupparekisteriin merkitty management-, konsultti-, hallinto- ja rahoituspalveluiden tarjoaminen metalli- ja kemianteollisuuden yhtiöille, jonka johdosta yhtiö voi toimia myös holdingyhtiönä.

A Oy omisti myös Alankomaalaisen C BV:n, jonka omistukseen keskitettiin A Group -konserniin hankitut uudet eurooppalaiset ja aasialaiset yhtiöt. Samoihin aikoihin C BV hankki myös B Oy:n osakekannan, jolloin uusien yhtiöiden omistus oli tietoisesti keskittynyt C BV:lle synergiaetujen saamiseksi ja kontrollin tehostamiseksi. Singaporelainen B Oy toimi holdingyhtiönä tytäryhtiöidensä tarkkailijana ja hallinnoijana. Konsernin emoyhtiö A Group inc. omisti B Oy:n osakekannan vuoden 2008 syyskuuhun asti.

---

⁹³ Knus-Galán 2017.

⁹⁴ Hänninen 2017.

Kuvio 5: Esimerkkitapauksen organisaatiorakenne.

B oy on Singaporeen rekisteröity osakeyhtiö, ja se on yleisesti verovelvollinen rekisteröintivaltioonsa. Yhtiö ei ole hyötynyt väliyhteisölain 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa osoitetusta verohuojennuslainsäädännöstä Singaporessa. Suomen ja Singaporen välillä on ollut 27.12.2002 lähtien verosopimus, jota sovelletaan singaporelaisten osakeyhtiöiden tuloon. A Oy omisti B Oy:n C BV:n kautta, eli välillisesti.

Kysymys tässä tapauksessa oli siitä, onko A Oy:n välillisesti omistama B Oy verovuonna 2009 väliyhteisölainsäädännössä tarkoitettu ulkomainen väliyhteisö, vai poissulkeeko väliyhteisölain 2 § 3 momentin 2 kohta B Oy:n lain soveltamisalan piiristä.

Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö (VOVA) valitti keskusverolautakunnan (KVL) päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO), koska KVL oli katsonut päätöksessään, että verosopimuksen voimassaolo sekä valtiovarainministeriön (VM) vuoden 2009 osalta puuttuva asetus estävät väliyhteisölain soveltamisen yhtiöön. Väliyhteisölain 2 § 5 momentin mukaan ”Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä verosopimusvaltioista, joissa veron katsotaan olennaisesti eroavan verosta, jota yhteisöjen on Suomessa suoritettava.” Verovuodelle 2009 valtiovarainministeriö ei ollut kuitenkaan antanut asetusta kyseisistä verosopimusvaltioista. Näin ollen Singapore voitiin katsoa valtioksi, jossa suoritettava vero ei olennaisesti eroa Suomessa maksettavasta verosta.

Korkein hallinto-oikeus otti asian ratkaistavakseen ja keskittyi mietinnössään VOVA:n vaatimuksen mukaisesti siihen, eroaako B Oy:n Singaporessa maksama vero väliyhteisölain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan vaatimalla tavalla olennaisesti yhteisöjen Suomessa maksuun pantavasta verosta. Väliyhteisölain 2 § 5 momentin mukaan väliyhteisöksi on katsottava sellainen Euroopan ulkopuolelle rekisteröity yhteisö, jonka asuinvaltioon tilitettävän veron määrä on pienempi kuin $\frac{3}{4}$ Suomeen maksettavasta vastaavasta summasta.

Valituksessaan VOVA perusti näkemyksensä siihen, että vaikka valtiovarainministeriön asetus vuodelta 2009 puuttuikin, tuli B Oy:tä pitää väliyhteisönä, koska väliyhteisölain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan olennaisuuskriteeri täyttyi. VOVA perusti näkemyksensä myös valtiovarainministeriön asetuksessa 541/2009 julkaistuu mustaan listaan, jossa Singapore oli. A oy puolestaan vetosi vastineessaan voimassa olevaan verosopimukseen ja siihen, että pääsääntöisesti verosopimusvaltiot oli vapautettu väliyhteisölain soveltamisalaisuudesta (VYL 2 § 3 mom. 2 kohta).

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisupäätös jäi täten voimaan sellaisenaan.

Valtiovarainministeriö oli antanut asetuksen 541/2009 ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitetuista valtioista 12.6.2009, mutta ensimmäisen kerran asetusta voitiin soveltaa 2010 toimitettavassa verotuksessa. VM:n listauksesta ilmenee, että Singapore oli yksi laissa tarkoitetuista maista, johon väliyhteisölainsäädäntöä olisi tullut soveltaa, mutta asetus oli annettu liian myöhään sovellettavaksi verovuonna 2009.

Korkein hallinto-oikeus viittasi sovelletun lain 680/2008 (Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain muuttamisesta) valmisteluaineistoon HE 74/2008 vp, jossa lain tarkoituksena ilmenee se, että halutessaan verovelvolliset voivat saada ennalta tietää, miltä osin lain säännöksiä sovelletaan yhteisöön, joka sijaitsee ulkomailla. Samassa esityksessä Verohallinnon musta lista oli ehdotettu korvattavaksi valtiovarainministeriön asetuksella. Hallituksen esityksestä ja asetusluonnoksesta molemmista käy ilmi, että Singaporen oli ollut tarkoitus olla listalla, ja Verohallinnon mustalla listalla se jo olikin.

Kun pääsääntö oli, että verosopimusvaltioissa asuvia yhteisöjä ei pidetä väliyhteisöinä, valtiovarainministeriön asetuksen puuttuminen verovuodelta 2009 oli ratkaisevassa asemassa. Varsinkin lainmuutoksen myötä, kun toimivalta päättää listalle kuuluvista valtioista oli siirretty verotusta sovellettavan tulkinnan tekijältä valtiovarainministeriölle.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa todetaan seuraavasti: ”Kun otetaan huomioon lain sanamuoto, valmisteluaineistosta ilmenevä lain tarkoitus ja listan oikeudellinen luonne poikkeusluettelona, ei valtiovarainministeriön asetuksen puuttuessa Singaporea voida verovuonna 2009 pitää verosopimusvaltiona, jossa veron katsotaan olennaisesti eroavan verosta, jota yhteisöjen on Suomessa suoritettava.” (KHO 27.4.2011/1158).

Valtioneuvoston asetus oli edellä kuvatussa tapauksessa tärkeässä asemassa päätöstä perusteltaessa. Vastikään annetun HE 218/2018 mukaan kyseinen säädös tulisi poistaa väliyhteisölaista, jottei lain soveltaminen olisi enää riippuvainen VM:n asetuksesta. Hallituksen esitys on siirretty eduskunnalle käsiteltäväksi 1.11.2018 valtioneuvoston hyväksynnän jälkeen.

10 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että varsinkin valtio- eli verosopimusten ja tiedonvaihdon lisääntyminen ovat erittäin merkittäviä veronkiertoa estäviä tekijöitä. Varsinkin automaattisen tiedonvaihdon kattavat sopimukset ovat merkittäviä silloin, kun tahdotaan saada tietoja toisissa valtioissa tapahtuvista transaktioista ilman erillisiä tietopyyntöjä. Vaikka kaikki valtiot eivät ole olleet myötämielisiä sopimusten suhteen, on EU:n niille asettama painostus vauhdittanut sopimusten syntyä.

Opinnäytetyö keskittyi teoriaosuuden jälkeen pääosin käsittelemään sitä, kuinka veroparatiisit tulevat esille julkisuudessa ja mediassa, sekä herättelemään lukijaansa siihen, kuinka laajasta ilmiöstä onkaan kyse. Tekstissä mainitut Britannian kuningashuone, Finnfund sekä Suomen valtion 50.1% osuudella omistama Neste Oil ovat omiaan horjuttamaan uskoa siihen, että veroparatiisien käyttöä yritettäisiin todella estää. Usein veroparatiiseiksi luokiteltavista maista hyötyvät eniten nimittäin juuri ne samat varakkaat yhtiöt ja henkilöt, joiden halutaan uskoa puolustavan oikeudenmukaista verotusta. Halutaanko veroparatiiseista todella päästä eroon, vai ollaanko asialle vain tekevinään jotakin samaan aikaan, kun itse kierrätetään varoja taloudellisesti tehokkaiden veroalueiden kautta?

Jotta ongelmaan voitaisi tehokkaammin puuttua, olisi hyvä ymmärtää, mikä on ongelman ydin ja miksi veroparatiiseja hyödynnetään niin laajassa mittakaavassa. Ongelmatilanteessa pitää pystyä ymmärtämään mikä ilmiön aiheuttaa, eikä vain hoitaa niin sanotusti oireita. Niin kauan kuin toisella alueella samasta summasta käteen jäävä osuus on suurempi kuin toisella, voidaan olettaa veropaon jatkuvan edullisemmän verotuksen maihin.

Paljon on puhuttu myös siitä, että tulojen verotus Suomessa on kohtuuttoman ankaraa. Kun näin on, lähdetään helposti kevyemmän verotuksen maihin harjoittamaan liiketoimintaa. Tästä päästään tarvittaessa myös työnteon kannattavuuteen ja niin kutsuttuihin kannustinloukkuihin, jotka ovat edelleen yksi puhuttavimmista aiheista eduskunnassa. Kysymys kuuluukin, kuinka yrittäjyyttä voitaisi verotuksellisesti tukea ja kannustaa niin, että se olisi kannattavaa valtion lisäksi myös yrittäjälle itselleen, ja kuinka myöhemmin kannattavan yrityksen verotulot saataisiin jäämään Suomeen hyvinvoinnin ja kasvun takaamiseksi edelleen?

Opinnäytetyössä olisi voitu tutkia tarkemmin myös sitä, kuinka yritysten ja varakkaiden kannetut verot jakautuvat ja käytetäänkö tilitetyt verovarot sellaisiin kasvu- ja taloutta kehittäviin toimiin, joihin luulisi olevan kannattavaa sijoittaa. Myös se summa, joka jää valtiolle maksettavaksi, kun Suomelle kannetuista verotuloista on vähennetty yhteiskunnan ylläpitämiseen menevä osuus, voi osaltaan antaa näkökulmaa siihen, miksei Suomea pidetä verouksellisesti kovinkaan kilpailukykyisenä maana. Jotta hyvinvointiyhteiskunnan velkaantuminen saataisi loppumaan, tulisi veroja kerätä vielä entistä enemmän, mikä ei välttämättä houkuttele uusia yrityksiä Suomeen.

Politiikassa on keskitytty lähinnä siihen, kuinka veroja saataisiin kerättyä entistä enemmän ja tehokkaammin, mikä taas voi aiheuttaa yhä aggressiivisempää verosuunnittelua toisissa maissa kotimaisten yhteisöjen taholta. Jatkuva veronhuojennusten ja -vähennysten leikkaaminen yrityksiltä ajaa varsinkin pienyrittäjät ahtaalle, mikä vaikuttaa välillisesti myös työllistämismahdollisuuksiin. Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen voidaan katsoa, että jokaisella politiikan toiminnolla on joko suora tai vähintään epäsuora vaikutusta yritys- ja verusmaailmaan sekä siihen, kuinka tulevaisuudessa toimitaan.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Helminen, M. 2016. Kansainvälinen verotus. Helsinki: Talentum Media.

Knuutinen, R. 2017. Hyvät pahat verot. Jyväskylä: Docendo.

Knuutinen, R. 2012. Verosuunnittelua vai veron kiertämistä. Helsinki: Sanoma Pro.

Kuortti, H. 2012. Veroparatiisit - veromuseoon kuuluvia luomuksia vai hyvinvointivaltioiden parasiitteja?

Myrsky, M. & Linnakangas, E. 2009. Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus, 2. uudistettu painos. Keuruu: Talentum media.

Penttilä, S., Järvenoja, M., Katajainen, H., Laaksonen, J., Pitkänen, T., Tamminen, J., Viitala, T., Virolainen, M. & Äimä, K. 2013. Yritysverotus, EU-tuomioistuimen ratkaisut ja niiden tulkinta. Porvoo: KHT-media.

Savolainen, J. 2018. Hallitus esittää uudistuksia ulkomaisten väliyritysteisöjen sääntelyyn veronkierron estämiseksi.

Vapaavuori, A. 2003. Eurooppaoikeus ja kansainvälinen verotus. Saarijärvi: Talentum Media.

Virallislähteet

HE 74/2008 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyritysteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain muuttamisesta.

HE 218/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyritysteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain muuttamisesta.

VM 541/2009. Valtiovarainministeriön asetus ulkomaisten väliyritysteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitetuista valtioista.

SopS 114/2002. Sopimus Suomen tasavallan ja Singaporen tasavallan välillä tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi.

Muut lähteet

Aamulehti 2016. Nordea: Emme mahdollista veronkiertoa - Tutkija: Koko totuus ei vielä julki. (Viitattu 22.10.2018)

<https://www.aamulehti.fi/raha/nordea-emme-mahdollista-veronkiertoa-tutkija-koko-totuus-ei-viela-julki-23557688>

Berglund, M. 2016. Yle uutiset. Nordean Panama-pyykki: käsikirjoitus. (Viitattu 22.10.2018)

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/06/06/nordean-panama-pyykki-kasikirjoitus>

Elinkeinoelämän keskusliitto. Muistio veroparatiiseista. (Viitattu 13.6.2018)

https://ek.fi/wp-content/uploads/muistio_veroparatiiseista.pdf

Euroopan Komissio 2018. Lehdistötiedote. Oikeudenmukainen verotus: Komissio ottaa käyttöön EU:n ensimmäiset yhteistyöhaluttomia verotusalueita koskevat vastatoimet. (Viitattu 20.10.2018)

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2245_fi.htm

European Commission 2016. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on an External Strategy for Effective Taxation (Viitattu 20.10.2018)

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b5aef3db-c5a7-11e5-a4b5-01aa75ed71a1.0018.02/DOC_1&format=PDF

Finlex 2018. KKO: 2017:98. (Viitattu 7.11.2018)

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2017/20170098?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=veropetos#idp447834160>

Finnwatch 2015. Valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraportit.

<https://www.finnwatch.org/images/pdf/Valtionyhtioidenveroraportit.pdf>

Hakala, P., Similä, V. & Malmberg, L. 2016. Helsingin sanomat. Toimittajaryhmä julkaisi ”Panaman paperit” - Veroparatiisista vuodetuissa asiakirjoissa nykyisiä valtionpäämiehiä, poliitikkoja ja urheilijoita. (Viitattu 21.10.2018)

<https://www.hs.fi/talous/art-2000002894462.html>

Hänninen, J. 2016. Yle uutiset. Analyysi: Tietovuodot nakertavat veroparatiiseja. (Viitattu 16.10.2018)

<https://yle.fi/uutiset/3-8780884>

Hänninen, J., Knus-Galán, M. & Arjasmaa, C. 2018. Yle uutiset. ”Nordea ei vastaa meille...” - tietovuoto aiheutti paniikin Mossack Fonsecan ja Nordean asiakkaissa. (Viitattu 22.10.2018)
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/06/20/nordea-ei-vastaa-meille-tietovuoto-aiheutti-paniikin-mossack-fonsecan-ja>

Hänninen, J., Knus-Galán, M., Parviainen, A., Sauli, M. & Hallamaa, T. 2017. Yle uutiset. Huvijahteja, nettipelejä ja pätkivä muisti - sadat suomalaiset mukana maltalaisissa veroparatiisuyhtiöissä. (Viitattu 29.10.2018)
<https://yle.fi/uutiset/3-9933669>

Hänninen, J. 2017. Yle uutiset. Britannian kuningashuone on tehnyt miljoonasijoituksia veroparatiisien kautta. (Viitattu 30.10.2018)
<https://yle.fi/uutiset/3-9917585>

Hänninen, J. 2017. Yle uutiset. Nordea myöntänyt miljardilainoja varustamoyhtiöille veroparatiisien kautta. (Viitattu 22.10.2018)
<https://yle.fi/uutiset/3-9918503>

Hänninen, J. 2018. Yle uutiset. Nordea tiesi vuosia salatuista veroparatiisikuvioista - MOT:n haltuunsa saamat sähköpostit paljastavat, kuinka pankki auttoi asiakastaan pörssilain kiertämisessä. (Viitattu 24.10.2018)
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/08/06/nordea-tiesi-vuosia-salatuista-veroparatiisikuvioista-motn-haltuunsa-saamat>

ICIJ (Viitattu 26.11.2018)
<https://www.icij.org/about/media-partners/>

Järvikare, T. 2014. Yritysten siirtohinnoittelu ei ole veronkiertoa. (Viitattu 9.1.2018)
<https://kauppakamari.fi/2014/02/05/yritysten-siirtohinnoittelu-ei-ole-veronkiertoa/>

Knus-Galán, M. 2017. Yle uutiset. Pestyä venäläisrahaa virrannut Suomeen - suurin summa Nordean kautta. (Viitattu 23.10.2018)
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/20/pesty-venalaisrahaa-virrannut-suomeen-suurin-summa-nordean-kautta>

Knus-Galán, M. 2017. Yle uutiset. Valtion kehitysrahasto Finnfund on sijoittanut kahdeksan miljoonaa euroa veroparatiisuyhtiöön. (Viitattu 30.10.2018)
<https://yle.fi/uutiset/3-9918650>

Kosonen, K. 2013. Veroparatiisit, verosuunnittelu ja veronkierto. (Viitattu 10.11.2018)
<https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2014/09/Kosonen.pdf>

Kosonen, S. 2016. Suuryritykset ovat kaikista pahimpia veronvälttelijöitä - näin se tapahtuu. (Viitattu 9.1.2018)

<https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/suuryritykset-ovat-kaikista-pahimpia-veronvalttelijoita-nain-se-tapahtuu/6045420#gs.SuQCYuY>

Lakivälitys. Välitön ja välillinen verotus. (Viitattu 6.1.2018)

<https://www.lakivalitys.fi/valiton-ja-valillinen-verotus>

Liski, J. 2016. Suomen verokommandojen pomo yllättyi veronkierron laajuudesta: Tavallisilla duunareillakin sveitsiläinen pankkitili. (Viitattu 9.1.2018)

<https://seura.fi/asiat/tutkitut/suomen-verokommandojen-pomo-yllatyi-veronkierron-laajuudesta-tavallisilla-duunareillakin-sveitsilainen-pankkitali/>

Main, L. & Worthington, E. Panama Papers and Mossack Fonseca explained. (Viitattu 21.10.2018)

<https://www.abc.net.au/news/2016-04-04/explained-what-are-the-leaked-mossack-fonseca-panama-papers/7270690>

MTV 2016. Sijoitukset piilossa eikä veroja makseta vuosittain - vakuutuskuori kannattava vain kymmeniä tuhansia sijoittaville. (Viitattu 22.10.2018)

<https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/sijoitukset-piilossa-eika-veroja-makseta-vuosittain-vakuutuskuori-kannattava-vain-kymmenia-tuhansia-sijoittaville/6205066#gs.lwRxbxA>

Mäntylä, J-M. 2018. Yle uutiset. Nordean pääjohtaja kommentoi rahanpesuvyyhteä ensimmäistä kertaa: "Haaste on aliarvioitu" - kokosimme kohun käänteet. (Viitattu 24.10.2018)

<https://yle.fi/uutiset/3-10471540>

OECD 2018. OECD WORK ON TAXATION. (Viitattu 26.11.2018)

<http://www.oecd.org/tax/centre-for-tax-policy-and-administration-brochure.pdf>

Savander, L. & Manninen, P. 2017. Vero. Osinkotulojen verotus. (Viitattu 6.10.2018)

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>

Terhemaa, A. 2018. Arvopaperi. Nordea maksaa Fivan 400 000 euron sakon mukisematta. (Viitattu 26.10.2018)

https://www.arvopaperi.fi/kaikki_uutiset/nordea-maksaa-fivan-400-000-euron-sakon-mukisematta-6719664

The Local 2016. Nordea bank investigated over tax haven scandal. (Viitattu 21.10.2018)

<https://www.thelocal.se/20160404/swedens-nordea-bank-in-global-tax-tangle>

Tolvanen, K. 2016. Yle uutiset. Merkittävä muutos: Verottaja saa tietoja suomalaisten tileistä ulkomailta - listalla nyt myös Panama. (Viitattu 7.1.2018)

<https://yle.fi/uutiset/3-9133750>

Truong, A. 2017. Someone on Reddit hinted at the Paradise Papers 16 days before they were released. (Viitattu 16.10.2018)

<https://qz.com/1120925/paradise-papers-reddit-user-hinted-at-data-leak-16-days-before-news-broke/>

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2018. Verotuet 2017-2019e (Viitattu 20.10.2018)

<https://vatt.fi/documents/2956369/3433353/Verotuet+2017-2019/d0f58682-682c-4e9f-96bb-02909ad9c7a1/Verotuet+2017-2019.pdf>

Valtiovarainministeriö. Verosopimukset. (Viitattu 7.1.2018)

<http://vm.fi/verosopimukset1>

Valtiovarainministeriö. Verotusjärjestelmä. (Viitattu 6.1.2018)

<http://vm.fi/verotus/verotusjarjestelma>

Valtiovarainministeriö 2018. Suomen verosopimustilanne 18.9.2018. (Viitattu 26.11.2018)

<https://vm.fi/documents/10623/1356390/Suomen+verosopimustilanne+18.9.2018/5bf1b728-2bea-44e2-92f5-9fec1fbe26a6/Suomen+verosopimustilanne+18.9.2018.pdf>

Vartiala, S. 2018. Hallituksen laitettava piste korkokikkailulla tehtävälle verosuunnittelulle. (Viitattu 26.11.2018)

<https://finnwatch.org/fi/blogi/519-hallituksen-laitettava-piste-korkokikkailulla-tehtaevaelle-verosuunnittelulle>

Verohallinto 2002. KVL:2002/19. (Viitattu 6.10.2018)

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ennakkoratkaisut/53328/kvl019200/>

Verohallinto 2016. Siirtohinnoittelu. (Viitattu 24.9.2018)

<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/siirtohinnoittelu/>

Verohallinto 2013. Veroparatiisivaltion ja -yhtiön käsitteet. (Viitattu 26.10.2018)

https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnos-ta/tietoa_verotuksest/verovaj/veroparatiisi/veroparatiisivaltion_ja_yhtion_kasittee/

Verohallinto 2017. Verosta vapauttaminen (veronhuojennus). (Viitattu 26.10.2018)

https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/maksaminen/maksuvaikeudet/verosta_vapauttaminen_veronhuojennu/

Verohallinto 2018. Voimassa olevat verosopimukset. (Viitattu 20.10.2018)

https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49062/voimassa_olevat_verosopimukse/

Verohallinto 2014. Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus. (Viitattu 6.10.2018)

https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48999/yleinen_ja_rajoitettu_verovelvollisuus/

Veronmaksajat 2018. Veroaste on verotuksen tason mittari. (Viitattu 7.1.2018)

<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Verotuotot/Veroaste/>

Veronmaksajat 2018. Veroeurojen käyttö. (Viitattu 18.9.2018)

<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Julkiset-menot/Veroeurojen-kaytto/>

Oikeustapaukset

KKO: 2017:98. R2015/173. 29.12.2017.

KHO: 2011:42. 3490/2/10. 27.4.2011.

Kuviot

Kuvio 1: Esimerkki monimutkaisista omistusrakenteista.....	9
Kuvio 3: Varojen siirtyminen korkean verotuksen maasta paratiisiin.	16
Kuvio 2: Esimerkki holdingyhtiöstä riskien rajoittajana.	18
Kuvio 4: Verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja sisäisen lainsäädännön keskinäinen suhde. ...	22
Kuvio 5: Esimerkkitapauksen organisaatorakenne.....	34